

UNIVERSITETET I
NORDLAND

Tilpasset opplæring og hørselproblematikk

Høst 2013

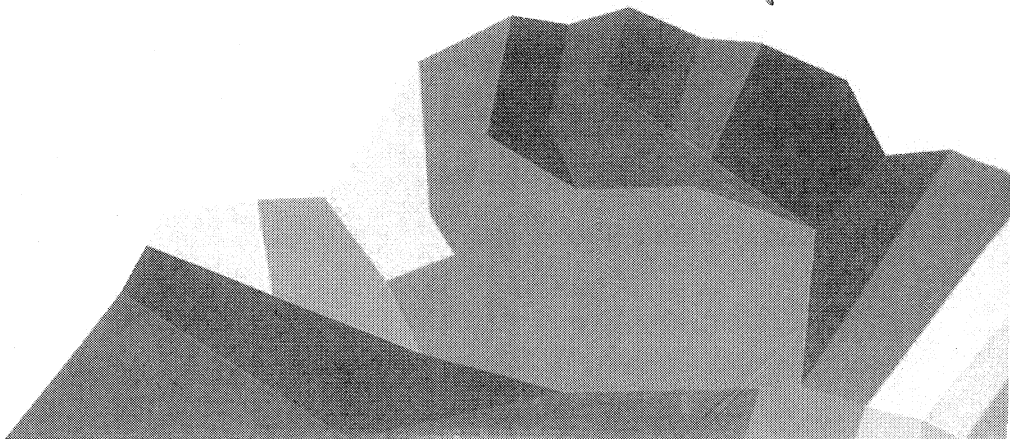
Masteroppgave i tilpasset opplæring med
fordypning i spesialpedagogikk

ST306L

Kandidat nr 2

Cilje Smerud

Reg 2

Sammendrag:

Denne oppgaven omhandler tilpasset opplæring og hørselsproblematikk som i sin helhet bygger på forskning rundt elever med cochleaimplantat (CI) i den ordinære skole. Resultatene i denne oppgaven er empiri gjort på grunnlag av feltintervju. I første omgang handler oppgaven om cochleaimplantat som mulighet og et hjelpemiddel for barn med ulik hørselsproblematikk. Det blir da viktig å oppsummere hørselhemming som begrep der anatomi og årsaker er vesentlig. Anatomi forklarer ørets oppbygginger og dets funksjon. I de aller største tilfeller er det vanskelig å kunne angi årsaker til hørselhemming. Det er kommet frem til at en kan anslå mulig årsaker der arveanlegg, svangerskap, og akutt mellomørebetennelse er noen av utfordringene, for å nevne noen. Uavhengig av årsak blir Cochleaimplantat gitt som et tilbud til voksne, unge og barn med hørselsproblematikk. Cochleaimplantat skal kunne gi bedre lytteforhold og utvikle talespråk. Cochleaimplantatet opereres inn i øret og består av en utvendig og en innvendig del. Det vises til tidlig operasjon og gjerne før barnet fyller et år. Dette er for best mulig utbytte av implantatet.

I 2012 ble barn nummer 500 i Norge operert inn med Cochleaimplantat ved Oslo Universitetssykehus. Det forklares videre at det forventes i de neste årene at de fleste barn som fødes døve vil ha fått tosidig Cochleaimplantat innen de er tolv måneder gamle. I Norge er det kun rikshospitalet som utfører disse operasjonene. Hensikten med cochleaimplantatet er at det er et redskap for kommunikasjon og hensikten med implanteringen er å bedre kommunikasjonsferdighetene til døve eller sterkt tunghørte ved å gi dem tilgang eller økt tilgang på auditiv informasjon.

Så hvordan ser en skolehverdag ut for en elev med cochleaimplantat og hvilke rettigheter har eleven? Her blir det da viktig å se hva barnet kan mestre da skolen er en viktig arena og det her barnet er meste parten av tiden. Tilpassetopplæring vil derfor bli viktig. Begrepene tilpassetopplæring og spesialundervisning vil i opplæringsloven (1998) slår fast at opplæringen skal tilpasses evnen og forutsetning til den enkelte elev. Dette er nedfelt i lovens formålsparagraf (opl. § 1-2); det er dette vi kaller prinsippet om tilpasset opplæring. Det er tale om et prinsipp som skal ligge til grunn for all opplæring. Det innebærer at den enkelte skole og lærer innefor

rammen av ordinær undervisning, så langt som mulig skal prøve å tilpasse opplæringen til den enkelte elev. Det er når enkeltelever har behov for spesiell tilrettelegging utover den vanlige undervisningen, at retten til spesialundervisning blir gjeldene. Retten til opplæring og til spesialundervisning er en lovfestet, individuell rettighet. Dette innebærer at kommunen eller fylkeskommunen har en rettslig forpliktelse. En rettighet kan ikke avslå med at man ikke har resurser. Når vilkårene er oppfylt skal eleven få tilbud om opplæring og dersom etter sakkyndigvurdering har behov for det, skal han få spesialundervisning. Når dette er nevnt blir det likevel viktig å si noe om tegnspråk og tegn.til-tale da dette blir brukt av mange med hørselshemming. Har de tegnspråk har de derfor også krav på undervisning som tilsvarer dette. Den står i opplæringsloven paragraf 2-6 om tegnspråkopplæring i grunnskolen. Barn med hørselsproblematikk generelt har rett til å få en opplæring som er tilpasset deres nedsatte hørsel. Dette står som nevnt, opplagt i opplæringsloven.

Når man beskriver et hørselshemmet barn utvikling er det naturlig å fokusere på språkutviklingen. Det som skiller hørselhemmede barn fra hørende er at de har et kommunikasjonsproblem dersom kommunikasjonen utelukker hørsel og tale. I slike sammenhenger der språkutviklingen blir spørsmålet vil det være mer naturlig og fokusere på om barn med Cochleaimplantat vil utvikle normal talespråk. Språkformer som tegnspråk, kroppsspråk og skriftspråk er svært viktig og relatert til barn med hørselshemming og Cochleaimplantat. Talespråket utvikles gjerne via synssansene, rytme og følesansen. Tegn til tale eller tegn som støtte til munnavlesning (TTS) kan brukes til å støtte opp talespråket. Tegn brukes til å understreke ord i kommunikasjonen. Alt i alt utvikler man seg forskjellig og hindringene tar man hensyn til.

Denne oppgaven er basert på en selvvalgt problemstilling og forskningsspørsmål som jeg har satt sammen i en intervjuguide. Problemstillingen har fulgt meg både i teorien og i forskningsdelen. Avslutningsvis er dette en oppgave som omhandler elever med cochleaimplantat i ordinære skole på mellomtrinnet. Erfaringsmessig har kunnskapen om cochleaimplantat vært lite, men stadig under utvikling. Kunnskapen er derfor kommet langt men kanskje ikke langt nok som vi ønsker. Likevel spør jeg, er Cochleaimplantat en ny start med nye muligheter? Dette har jeg prøvd å finne ut av.

Summary:

This paper deals with educational and hearing problems, which is entirely based on research on students with cochlear implant (CI) in the ordinary school. The results in this paper are empirical made on the basis of field interviews. This is primarily a task for cochlear implant as an opportunity and a tool for children with different hearing problems. It then becomes important to summarize hearing impairment as a concept where the anatomy and causes is significant. Anatomy explains the ear's structure and its function. In the biggest cases it is difficult to define causes of hearing impairment. But it has been found that one can estimate the possible causes with genes, pregnancy, and acute otitis are some of the challenges, to name a few. Regardless of the cause is cochlear implant provided as a service for adults, young and children with hearing problems. Cochlear implants can result in better listening conditions and develop spoken language. Cochlear implant is placed in the ear and comprises an exterior and an interior part. It appears that early surgery and often before the child reaches one year is to prefer. This is to get the most out of the implant.

In 2012, was the 500th child in Norway implanted with Cochlear Implant at Oslo University Hospital. It's explained further that it is expected in the next few years that most children who are born deaf would have gotten two sided cochlear implant before they are twelve months old. In Norway, only Rikshospitalet performs these operations . The purpose of the cochlear implant is that it is a tool for communication and the purpose of the implant is to improve the communication skills of deaf or severely hard of hearing by giving them access or increased access to auditory information.

So how is an ordinary school day for a student with a cochlear implant and the rights of the pupil? Here, it then becomes important to see what the child can master when school is an important arena and this is where the child is for the most of the time. . Customized Training will therefore be important. The concepts of special needs education Education Act (1998) states that education should be adapted to the ability and condition of the individual student. This is embodied in the objects clause (opl. § 1-2) , this is what we call the principle of special needs education . There is talk of a principle that should underpin all education . This means that the individual schools

and teachers within the framework of regular teaching, as far as possible to try to adapt instruction to each student. It is when the individual students in need of special arrangements beyond the normal teaching, the right to special education are applicable . The right to education and special education is a statutory, individual right . This means that the local authority has a legal obligation. A right can not deny that you do not have resources. When the conditions are met, the student will be offered training and if after expert assessment needs it, he shall receive special education. When this is mentioned it is nevertheless important to say something about sign language and text to speech as this is used by many people with hearing impairments . Does the sign language, they therefore also entitled to instruction that corresponds to this. It 's in the Education Act, Section 2-6 on sign language teaching in primary schools. Children with hearing problems generally have the right to an education that is tailored to their hearing loss. This is, as mentioned, obvious in the Education Act .

When describing a hearing impaired child's development, it is natural to focus on language development . The difference between hearing-impaired children from hearing is that they have a communication problem if communication precludes hearing and speech. In such contexts where language development becomes the question will it be more natural to focus on children with cochlear implants will develop normal speech. Language forms such as sign language, body language and written language are very important and related to children with hearing impairment and cochlear implants. Speech language development often through visual senses, rhythm and sense of touch. Text to speech or signs in support of lipreading (TTS) can be used to support the spoken language . Characters used to emphasize words in communication. All in all, one develops differently and obstacles, one takes into consideration.

This paper is based on a chosen topic and research questions that I have put together an interview guide. The problem has followed me both in theory and research section. Preview this ending is a task related to students with cochlear implants in mainstream middle school. Experience shows that knowledge of cochlear implant was small but constantly evolving. Knowledge is therefore come a long way but maybe not as far as we want. But still I ask, is Cochleaimplanat a fresh start with new opportunities? This I have tried to find out

Forord:

Denne oppgaven har som formål å belyse de utfordringene tilpasset opplæring og hørselsproblematikk står ovenfor. Stadig vil kunnskapen økes og utvikles men alikevel vil det være behov for mer. I vår dagligdagse hverdag blir spesialpedagogikk mer og mer viktig fordi utfordringene er mange, forskjellig og individuelt. Min oppgave om barn/elever med cochleaimplantat blir derfor viktig da flere velger dette som alternativ. På grunnlag av valgmulighet og at man ønsker bedring, tiltak og forandring på en problematikk som allerde eksiterer. Like viktig og relevant blir den informasjonen som Cochleaimplantat gir slik at også andre kan få muligheten til å velge. Det handler derfor om skolehverdag, språk, tale og hvordan man kan utvikle et potensial til noe positivt. Jeg vil med min oppgave belyse informasjon som forhåpentligvis ikke bare for meg vil bli interessant men for andre lesere også.

Aliekevel hadde ikke denne oppgaven vært noe uten mine informanter. Jeg vil derfor rekke en stor takk til alle mine informanter som har gjort denne oppgaven mulig. En takk må også rekkes til de som hjalp meg med å innhente informanter, uten dere ingen informanter.

Jan-Birger Johannsen, min veileder og mentor. Takk for all veiledning, samarbeid og oppmuntring, uten deg ville det ikke vært noe oppgave.

En takk må også sendes til Oddbjørn Paulsen for sensur.

Sist men ikke minst, har dette har vært en lang og lærerik prosess. Ingen nevnt ingen glemt; takk til familie og venner som har trua på meg.

Innhold:

Sammendrag:	1
Summary:.....	3
Forord:	5
Innhold:.....	6
Kapitel 1 Innledning	8
1.1 Tema, bakgrunn og formål	9
1.2 Problemstilling.....	11
1.3 Oppgaven oppbygging og avgrensing	12
Kapitel 2. Teori.....	13
2.1 Hva er hørselshemming?	13
2.2 Årsaker til hørselshemming	15
2.3 Hva er Cochlea implantat	16
2.3.1 Hvordan fungerer et CI apparat?	18
2.3.2 Hva sier nyere forskning om Cochleaimplantat?.....	19
2.4 Språkutvikling.....	20
2.4.1 Språkutvikling hos barn med CI/hørselshemmede	22
2.4.2 Karlstadmodellen	23
2.5 Tilpasset opplæring.....	25
2.5.1 Hva sier læringsteoriene om tilpasset opplæring?	27
2.6 Vygotski utviklingszone	28
Kapitel 3 Forskningsmetode	29
3.1 Hva er forskning	29
3.2 Valg av metode	30
3.2.1 Case designe	30
3.2.2 Intervju.....	31
3.3 Planlegging av undersøkelsen.....	33
3.3.1 Intervju.....	34
3.3.2 Intervjuguide.....	36
3.3.3 Informanter	37
3.4 Gjennomføring av intervjuene	37
3.5 Analyse metoder	39
3.6 Validitet	40
3.7 Etske betraktninger	41
Kapitel 4 Presentasjon av resultatet av analysen.	42
4.1 Sensitiv informasjon og forklaringer	42
4.1.1 - Skolens retningslinjer	47
4.1.2- Skolen som informasjonskilde	47
4.2 Tilpasset opplæring og undervisning for elever med Cochleaimplantat	51
4.2.1 Tale og språk.....	56
4.2.2 Foreldre samarbeid og foreldre påvirkning	58
4.3 Aktiviteter og sosialisering	59
4.4 Cochleaimplantat i fremtidigsetting: Fordeler og ulemper.....	62
4.5 Økt kompetanse	66
Kapitel 5 Avslutning.....	67

5.1 Drøftinger	67
5.2 Konklusjoner.....	72
5.3 Avslutning	74
Litteraturliste:	75
Vedlegg:.....	77

Kapitel 1 Innledning

Jeg vil starte denne oppgaven med å fortelle mitt syn på masterprosjekt og hvor viktig valg av tema er. I første omgang handler det om å sette seg ned å finne ut av hva man har lyst å forske på. Det vil med andre ord si; hva vil man vite mer om? Selv er jeg veldig opptatt av å skrive om noe man er interessert i og som man har noe erfaring i fra. Mitt syn på masterprosjekt omhandler forskning på kunnskap som allerede eksisterer som man vil finne mer ut av. Det jeg mener med dette er at jeg i utgangspunktet vil finne nye svar og løsninger på teori og praksis som man ikke vet noe eller nok om. Det handler derfor om å utvide de erfaringene man allerede har til å videreutvikle ny viten/kunnskap. Masteroppgaven er en stor og omfattende oppgave som skal belyse både teori og metode. Dette er både tidskrevende og kan være for mange vanskelig. Det handler derfor om å sette seg tydelige mål slik at man kan planlegge i god tid. I et forskningsperspektiv jobber man ut i fra en problemstilling som skal belyse oppgaven helt til den siste setningen er skrevet og man skal sette punktum. Ved forskning vil dette skape kunnskap som forhåpentligvis ikke bare for meg vil bli interessant men for andre lesere også. Det handler derfor om videreformidling, delaktighet og kunnskap som gir meg den viten om noe jeg er interessert i.

Tilpasset opplæring og hørselsproblematikk som mitt tema i min masteroppgave var ikke et vanskelig valg for meg å ta. Det har vært et tema som for meg har vært interessant siden jeg startet mitt bachelor studie i spesialpedagogikk i 2006. Det er stadig under utvikling og det vil alltid være noe man vil vite mer om.

Hørselsproblematikk er en av mange utfordringer barn, unge og voksne møter i sin hverdag. Hva som er deres utfordringer og hvilke årsaker som ligger bak er individuelt. For hørselshemmede barn i den vanlige skolen vil det å være delaktig og inkluderende blant andre elever ett viktig moment. Det er et økende tall på valg av normalskolen og det handler derfor om aksept og verdighet. I de aller fleste tilfeller er det normaliserings prinsippet som gjelder der ingen er lik og alle er forskjellige. Utgangspunktet blir mulighet og tiltak; Hva kan man gjøre for å lette hverdagen? Dette er med tanke på dagens ståsted og i en fremtidig setting. Fra tidligere praksis har jeg lært at munnavlesning, tegnspråk, språkleker og artikulasjonstrening med vekt på lek er noe av det som blir satt i fokus for hørselshemmede barna i skolen. Det

handler om hva barnet kan mestre og hva man kan bygge videre på. Tilpasset opplæring vil da være viktig for undervisningen og for at elevene skal ha noe å strekke seg etter.

Det er ofte mange diskusjoner om hvilke hjelpemidler som fungerer best, også dette er individuelt. Høreapparat, dren, eller Cochleaimplantat (CI) er blant alternativene. Cochleaimplantat er det hjelpemiddelet som oftest tas i bruk i dag og særlig på barn i tidlig alder. Så tidlig som helt ned i ett års alderen. Dette er beskrevet i en artikkel i spesialpedagogikk i 2011 der Ona Wie og hennes kolleger viser til talespråkferdigheter. Det vises til de barn som får CI før fylte 12 måneder oppnår talespråk innenfor normalen omkring 12 måneder etter operasjon. Mens de som fikk CI fra fylte 12 til 18 måneder brukte 48 måneder på å oppnå tilsvarende ferdigheter.¹ I løpet av de siste 5-10 årene er alderen for når barnet får cochleaimplantat senket betydelig. Det vil si at i Norge i dag har det resultert i at mange døvfødte barn som forstår og anvender talespråk er tilnærmet likt eller på lik linje som normalthørende.² Cochleaimplantat er derfor for meg veldig interessant, Er dette en ny start med nye muligheter eller er det et dårlig erfaringsmessig valg? Som innfallsvinkel til denne oppgaven har jeg derfor i neste avsnitt beskrevet mer om mitt tema, hva min masteroppgave handler om og hvorfor jeg akkurat har valgt dette.

1.1 Tema, bakgrunn og formål

Tilpasset opplæring og hørselsproblematikk som mitt tema i min masteroppgave bygger på min interesse fra praksis for noen år tilbake da jeg var på en skole for hørselshemmede barn. Her fikk jeg innblikk i barnas skolehverdag og jeg fikk blant annet møte flere barn/elever med ulike typer grad av hørselshemming. Det var der i mot Cochleaimplantat (CI) som fanget min interesse. En skole i mitt Norge hadde gjort det mulig for elever med inn operert cochleaimplantat som fungerer som et slags høreapparat, mulig å delta i vanlig klasse på en vanlig skole. Begrepet inkludering satt sitt lys i meg og mulighet ble et nøkkelord. Dette ble for meg interessant på mange måter da hørselshemmede plutselig hadde valget om å kunne høre igjen. Det reiste seg mange spørsmål som utgjorde at jeg den gang da valgte å skrive en større oppgave

¹ www.oslo-universitetssykehus.no/aktuelt/nyheter/sider/500-barn-med-cochleaimplantat.aspz

² www.oslo-universitetssykehus.no/aktuelt/nyheter/sider/500-barn-med-cochleaimplantat.aspz

knyttet til dette. Hørselshemming dekker en stor arena der årsaker, bakgrunn og erfaringer spiller en stor rolle. For mange blir da valg av operasjon et stort skritt å ta. Ventetiden kan være lang og man stiller gjerne spørsmål som om man tar det riktige valget. Forventingen er stor og det er spenning rundt barnet om det vil klare seg bra for utviklingen og i fremtidig setting. Fra tidligere undersøkelser viser disse at det er forskjellige erfaringer når det kommer til akkurat dette. I all hovedsak handler det om når operasjonen inntok. I voksen alder var operasjon vanskeligere å fordøye enn et barn i utviklingsperspektiv. Jo tidligere operasjon jo bedre er det. Det er kun rikshospitalet i Oslo som gjennomfører slike operasjoner. Noen har CI i et øre mens andre har i begge. CI er stadig under utvikling og for hørselshemmede barn kan CI være en ny start med nye muligheter.

I 2012 ble barn nummer 500 i Norge operert inn med Cochleaimplantat ved Oslo Universitetssykehus. Dette sier mye om hvor langt vi har kommet men også hvor mye mer vi trenger å vite. Implantatet skal gi døve barn en mulighet til å høre og utvikle talespråk. Ona wie gjorde et intervju om dette og forklarer at utvikling av talespråk er best om barnet får cochleaimplantat så tidlig som mulig, helst når de er mellom fem og tolv måneder gammel. For stadig flere er dette tilfellet. Wie forklarer videre at det forventes i de neste årene at de fleste barn som fødes døve vil ha fått tosidig CI innen de er tolv måneder gamle. På midten av 80-tallet var Rikshospitalet blant de første i Europa som begynte med cochleaimplantater. Det hele startet med implantater til godt voksne døve men fra 1988 begynte man også å tilby behandling til barn.

Rikshospitalet var også blant de første som begynte å gi barn med implantat på begge ørene, noe som gir bedre lytterforhold, rettningshørsel og trygghet.³ Det vises til at de aller fleste barn som blir født døv i dag får cochleaimplantat. Om lag 30 operasjoner hvert år hos barn og så godt som alle får cochleaimplantat før de fyller ett år.

Ventetiden er noe kortere hos barn enn hos voksne. Dette er fordi nyttepotensialet er stort også for voksne og stadig utvides indikasjonene og dermed etterspørsel og ventetid.

Visjonen min er å bygge et større spekter rundt tema hørselshemming og CI slik at det blir økt kunnskap og større forståelse rundt emne. Målet er å gi gammel teori nyere

³ www.oslo-universitetssykehus.no/aktuelt/nyheter/sider/500-barn-med-cochleaimplantat.aspx

teori. Det vil si; bygge videre på den teorien som allerede er. Det er for lite teori etter min mening, og den teorien som finnes er det så lite av. Erfaringsmessig kan man litt om noe men ikke nok. Kunnskapen må derfor utvides. Døve barn i utviklingsperspektiv i skolen skal få muligheten til å utvikle seg på lik linje som alle andre. Det blir derfor viktig å se på muligheter og ikke begrensinger. Barn med CI får en helt annen hverdag der de både skal lære seg å snakke og høre på en gang, er dette både tidskrevende og vanskelig. Skolen blir derfor en viktig arena da det er der barna får utfordringer og kunnskap til å utvikle seg. Det handler om økt forståelse for valg av opprasjon og ikke minst respekt for de som ikke velger det. Jeg vil sette lys over kunnskapen og viderebringe dette med noe nytt.

Jeg vil med utgangspunkt fra praksis og oppgaven som innspirasjon skrive om hørselsproblematikk og elever med Cochleaimplantat i skolen. Jeg vil ikke gå på enkelt personer men barn med CI generelt. Formålet er se hvordan deres undervisning er lagt opp i forhold til ”normalskolen” og i klassen. Det reiser seg derfor noen forskningsspørsmål som går på tilpasset opplæring og språkutvikling som er deres største utfordring. Grunnen til at jeg vil skrive om dette er fordi flere ønsker CI og kunnskapen må utvides. Som lærer eller spesialpedagog i skole, barnehage eller i andre institusjoner blir dette et tema som det er viktig å kunne noe om. Også for foreldrene blir dette vesentlig, da det er de som velger CI på deres barn. Min oppgave har fokus på tilpasset opplæring hos elever med Cochleaimplantat.

1.2 Problemstilling

Min problemstilling er laget på bakgrunn av tema, formål og forskningsspørsmål. Ut i fra dette har jeg kommet fram til denne problemstillingen;

Hvordan kan lærerne tilpasse opplæringen for elever med Cochleaimplantat på mellomtrinnet?

Med denne problemstillingen vil jeg se hva skolen gjør i slike tilfeller da de får barn med CI på skolen og i klassen. Jeg har da valgt å se på barn med CI i ”normalskolen” da det er i de fleste tilfeller dette som blir valgt som et alternativ. Dette er på bakgrunn av at de aller fleste cochleaimplanterte barn går nå i vanlige barnehager og

døveskolene er i ferd med å legges ned.⁴ Skolen er en viktig resurs da barna er der store deler av sin hverdag. Det her de får utvikle sitt potensial og ikke minst det her de skal lære seg nye kunnskaper. Problemstillingen reiser spørsmål som i mine øyne gjør den interessant.

- 1. Hvordan tar skolen/klassen i mot et barn med CI?*
- 2. Hvordan blir undervisningen lagt opp i forhold til nedsatt hørsel?*
- 3. Blir det brukt noen hjelpemidler og legges det vekt på det sosiale?*

Med dette setter jeg spørsmålstegn og ikke punktum. Jeg vil derfor med min problemstilling finne svar som jeg kan belyse slik at jeg kan sette punktum ved endte løsninger.

1.3 Oppgaven oppbygging og avgrensning

Jeg vil i denne oppgaven ha fokus på problemstillingen da denne er med på å fremme resultatet av empirien og hvordan formen på oppgaven blir. Empirien i oppgaven har jeg samlet inn ved intervju som bygger på informantenes egne erfaringer og tanker rundt barn med Cochleaimplantat og deres tilpasset opplæring i skolen. Da problemstillingen min er valgt ut i fra tema, formål og bakgrunn vil oppgaven ha behov for oppbygging og avgrensning. For å kunne begrense et stort omfang av teori og forskningsmetode har jeg på forhånd trinn for trinn tatt for meg problemstilling som fokus og satt meg inn i teori etter denne. Etter problemstillingen syn har metode falt veldig naturlig for meg men også dette er begrenset. For min egne del og oppgavens del har jeg laget meg et disposisjonsforslag på forhånd. Oppgaven er derfor delt inn i kapitler med undertema. Jeg har til sammen fem hovedkapitler der jeg i kapittel 1 sier noe om tema, bakgrunn og problemstilling. Videre i kapittel 2 vil hovedfokus av teori være presentert. Forskningsmetoden vil komme i kapittel 3 der jeg gjør rede for hvilken metode jeg har brukt og videre planlegging av undersøkelsen. Kapittel 4 vil jeg presentere resultatet av analysen og til slutt i kapittel 5 vil jeg drøfte, konkludere og avslutte mitt masterprosjekt. Mine refleksjoner er for meg viktig og disse vil komme underveis i oppgaven.

⁴ www.oslo-universitetssykehus.no/aktuelt/nyheter/sider/500-barn-med-cochleaimplantat.aspz

Kapitel 2. Teori

2.1 Hva er hørselshemming?

Begrepet hørselshemmet blir i dag brukt som en fellesbetegnelse for alle personer som har nedsatt hørsel. Dette omfatter mennesker med alt fra lite til større hørseltap. Blant annet er tungehørte definert i denne gruppen. Betegnelsen døv er mennesker som har så stort hørselstap at det utelukker forståelsen av tale ved hjelp av hørselen selv med hjelpemidler.⁵ Det har vist seg at det er vanskelig å sette ett klart skille mellom sterkt tunghørt og døv. Derfor har jeg plukket meg ut en liten definisjon på hørselshemming;

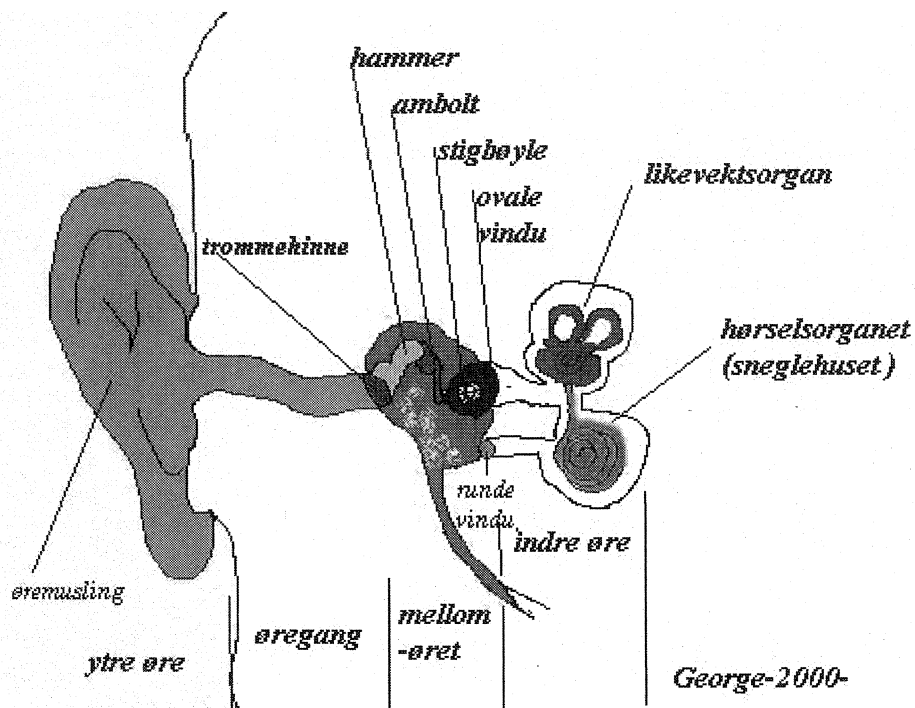
Hørselshemming er en fellesbetegnelse som omfatter alle grader og arter av hørselstap. Tapet kan være medfødt eller arvelig. Graden av funksjonshemmingen vil blant annet være avhengig av når døvheten inntraff. Dette er i forhold til innlæring av tale og skriftspråk⁶.

Med denne som utgangspunkt vil betegnelsen hørselshemming dekke alle mennesker med ulike grad eller tap av hørselshemming.

I henhold til dette og for å få en helhets forståelse har jeg satt meg kort inn i ørets anatomi. Det er viktig for meg at jeg nevner litt av dette da jeg senere i oppgaven vil skrive om årsaker og bruken av Cochleaimplantat. Ørets anatomi er kortfortalt ørets oppbygging. De sanseorganene som utvikles først er hørsel og balanse. Allerede i tredje svangerskaps uke begynner utviklingen av det indre øret. (fotnote s. 28) Øret deles opp i tre deler som da består av det ytre, mellom og indre øret. Jeg vil forklare dette yttligere også med et illustrert bilde;

⁵ Edvard Befring og Reidun Tangen, *Spesialpedagogikk 3 utg* (Oslo 2004) s 175

⁶ Ibid s. 306

Det ytre øre: Det ytre ørets oppgave er å fange opp lydbølger og består av ørebrusken, øregang og trommehinnen. Det ytre øres form gjør det lettere å lokalisere lyd og da særlig vite om den kommer forfra eller bakfra.

Mellomøret: Mellomøret vil videreføre og forsterke lydbølgene. I mellomøret er det tre øreben: hammer, ambolt og stigbøyle. Dette er kroppens minste ben og de er festet i hverandre. Stigbøylens fotplate er festet til det ovale vindu, som er porten inn til det indre øret.

Indre øret: Det indre øret inneholder mottakerorganer for hørsel og balanse. Det indre øret består av væskefylte hulrom. I en spiralformet del av denne finner man Cochlea også kalt sneglehuset. Sneglehuset er svært lite, omtrent som en ert. Alle nervetråder fra det indre ørets sanseceller går sammen og lager hørsel og balansenerver som igjen fortsetter igjennom hørselsgangen til balansesentret i hjernen.

Hvilke tiltak og hvordan hørselen blir påvirket er veldig individuelt men jeg vil i neste kapittel angi noen årsaker eller grunner som kan ligge bak en persons hørselstap.

2.2 Årsaker til hørselhemming

Det sies at i mange tilfeller er det vanskelig å kunne angi årsaker til at barn har nedsatt hørsel. Den kan kombineres av ulike årsaker. En kan fast slå at det er 50% av årsakene som er arvelig.⁷ Det er ulike arveanlegg som kan påføre hørseltap. Det finnes arveanlegg som er det dominante arveanlegget der en av foreldrene er genbærer. Den andre er recessive arveanlegget der begge foreldrene er genbærer og man har arveanlegg som sammen med andre miljøfaktorer kan føre til hørseltap. Dette tilsvarer tap av hørsel som er der allerde fra fødselen av. De ikke arvelige årsakene er delt inn i grupper som forholder seg til skader som skjer i svangerskapet, under fødselen og etter fødselen. De mest vanlige årsaken til nedsatt hørsel i barneårene skyldes ofte sykdommer i det ytre og mellom øret. Betennelse i mellomøret er den mest utbredte. Mellomørebetennelse er barnealderens hyppigste sykdom og er den vanligste årsak til hørselsnedsettelse hos barn.⁸ Hørselskader viser seg på forskjellig vis men en fellesnevner for de som rammes er at de har vanskeligheter for å oppfatte svake lyder og har behov for forsterkning.⁹ For mange da hørselsskaden kun har vist seg å forekomme på det ene øret som også kan være medført kalles gjerne for monaural. Da den er på begge ørene kalles den binaural. Med hensyn til da skadene har oppstått innledes hørselskadene gjerne i to grupper; ledningsfeil (mekaniske eller konduktive skader) og sensorineuraler (nevrogen skader).

Dette blir forklart slik:

Ledningsfeil skader: det som betegnes som en ledningsfeil er da skadene kan lokaliseres til det ytre og/eller mellomøret.

Dette er gjerne – fremmedlegme i øregangen for eksempel vokspropper.

- skader på trommehinnen.
- Katarr og betennelse i mellomøret.
- Brudd i ørebenskjeden.

Da ledningsfeil ikke er de hyppigste formene for hørselskader, kan de gi temmelig vanskelig hørselstap. Ledningsfeil medfører at lyden blir svak og kan som regel

⁷ Edvard Befring og Reidun Tangen, **spesialpedagogikk**, 3 utg. (Oslo 2004), s. 312

⁸ Oddrun Rakstang Eck og Berit Rognhaug **Spesialpedagogikk i førskolealder**. 4. opplag 2003. s. 142

⁹ Henriette Bixo **Hørselsboken** ung og hørselshemmet - hva behøver man å vite? 2004. S. 30

forbreides med høreapparat eller ved operasjon. Ledningsfeil sies og ikke ha noe påvirkning på den spontane tale- og språkutvikling.¹⁰

Sensorineurale skader: sensorineurale er den største gruppen av hørselskader. Ofte hos barn med permanent hørselsnedsettelse har denne skaden. Dette kan være medfødt eller etter en sykdom. Om skadene har skjedd i det indre øret og på hørselnerven kan dette ha forekommet av:

- arvelig faktorer
- rødehunder under mors graviditet.
- Fødselskader
- Hjernehinnebetennelse.
- Svulster.
- Brudd på hjerneskallen
- Støyskader
- Kusma.

Sensorineural skade kan kun forberedes igjennom høreapparat eller cochlea implantat på grunn av at lydene høres svakere ut og ofte blir forvrengt.¹¹

2.3 Hva er Cochlea implantat

Cocleaimplantat er i første omgang et hjelpemiddel som barn, unge og voksne får tilbud om, på bakgrunn av sin hørselshemming. Det første døvfødte barnet i Norge fikk Cochleaimplantat i 1988.¹² CI ble da sett på som et hjelpemiddel for å gjøre munnavlesning lettere. I dag blir det sett på som et effektivt hjelpemiddel for å oppfatte tale.¹³ Da jeg begynte å skrive på oppgaven var det i Norge i dag per 1.5.2004 om lag 450 personer som har fått operert inn CI. Nå i 2013 som jeg skriver innledningsvis i oppgaven, er det 500 barn som har fått operert inn CI. Av disse ble 200 barn operert før de ble 16 år. På verdensbasis har antallet passert 80.000.¹⁴ Tidligere ble det tilbudt CI kun til Døvblitte men i dag blir det også gitt til førspråklige døde. I Norge er det bare Rikshospitalet i Oslo som gjennomfører

¹⁰ Henriette Bixo **hørselsboken** ung og hørselshemmet – hva behøver man å vite 2004. S. 30.

¹¹ Ibid S. 32.

¹² Ona Wie **Kan døde bli hørende?: En kartlegging av de hundre første barna med cochleaimplantat i Norge** 2005 s. 1

¹³ Ibid s. 18

¹⁴ Edvard Befring og Reidun Tangen **Spesialpedagogikk** (Oslo 2004). S 318.

Cochleaimplantasjon på barn. Cochleaimplantatet er stadig under utvikling og undersøkelser viser at CI gir et positivt bilde av CI-brukere. Dette er videre undersøkt ved at det bekreftes at barn som tidlig får CI blir bedre på taleoppfattelse og egen tale –og språkevne.

Wie beskriver Cochleaimplantatet som et redskap for kommunikasjon og hensikten med implantering er å bedre kommunikasjonsferdighetene til døve eller sterkt tunghørte ved å gi dem tilgang eller økt tilgang på auditiv informasjon.¹⁵ Med dette kan man derfor si at cochleaimplantatet er i stadig utvikling og kan derfor endre barn og voksnes mulighet til å oppfatte tale.

I og med at Cochleaimplantat hos barn i de første leve år har stor betydning for hjernen som er i vekst og modning blir tidspunkt for valg av operasjon viktig. Dette har med taleutvikling og forbindelser med nerveceller å gjøre.

Derfor så finnes det noen kriterier for CI operasjon;

- hørselstap som ikke kan avhjelpes med høreapparat. Grense ca 80 dB på det beste øret.
- Forholdene på det indre øret ligger til rette før operasjon.
- Implantering av døvfødte bør skje så raskt som mulig etter at diagnosen er stilt. For barn som ikke har noe auditiv erfaring vurderes implantering etter 5 års alder å ha begrenset effekt på taleutvikling. For barn og voksne som har mister hørselen postlingvalt, er det ikke satt noen øvre grense for implantasjon.
- Skal ha forsøkt høreapparat i 6 måneder. (Arnøy og Holtermann s.6)

I henhold til dette så reiser det seg spørsmål om to implanter er bedre enn et. Det har blitt forsket enn del på dette tidligere og det viser seg at mange for bedre utbytte av to enn med et. Det skal være lettere å finne ut hvor lyden kommer i fra med to implantater. Det viser seg derfor at to implantater gir bedre hørsel i støyfylte miljø og en sikrer seg lyd om den ene skulle gå i stykker. Om barnet skal få implantater eller ikke er det opp til foreldrene å bestemme. Foreldre har lovmessig rett til å treffe den

¹⁵ Ona Wie **Kan døve bli hørende?: En kartlegging av de hundre første barna med cochleaimplantat i Norge 2005** s 31

beslutningen om valg av operasjon. Det handler derfor om forståelse for valg av operasjon og respekt for de som ikke ønsker det. En skal vite at muligheten er der. Videre i oppgaven vil jeg forklare hvordan et Cochleaimplantat fungerer og dette kommer i neste avsnitt..

2.3.1 Hvordan fungerer et CI apparat?

Cochleaimplantatet kan sammenlignes med et slags høreapparat. Apparatet opereres inn i selve øret. Cochleaimplantat (CI) består av en innvendig del og en utvendig del. Det sitter en mikrofon ved øret. Denne mikrofonen fanger opp lyd som sendes videre til taleprosessoren. Det sies at det er en slags datamaskin som omformer lyden til elektromagnetiske signaler. Disse ledes til en sender som er festet bak øret, og overføres her i fra som radiobølger gjennom huden til mottakeren. Selve Cochlea implantatet er operert inn i tinningsbenet. Elektronene formidler elektriske signaler til hørselsnerven og de vil her i fra overføres til hjernen. Der vil de komme til bevissthet som lyd. De innerste elektrodene i Cochlea fremkaller en mørk lyd (bass) mens de ytterste elektrodene fremkaller lyse toner.

Jeg har tatt med meg et bilde som viser funksjonen av CI;

Det blir derfor forklart slik; Ved punkt 1) vil mikrofonen, på toppen av prosessoren plukke opp lyd. Lyden blir analysert og digitalisert og kodet av en mikroprosessor,

ved punkt 2). Ved punkt 3) vil det kodede signalet bli sent til sendespolen. Sendespolen sender det kodede signalet gjennom huden til mottakere i implantatet der signalet blir omformet til et elektrisk signal. Dette skjer ved punkt 4). Det elektriske signalet blir så nå sent ut til den riktige elektrode som stimulerer nervecellen i cochlea.5). signalet blir sendt videre til hjernen hvor det blir tolkes som lyd.6).

CI-apparatet er konstruert slik at brukeren skal få tilgang på alle lyder som er avgjørende for å kunne oppfatte tale. Med CI kan en høre lyder i frekvensområdet på 125 til 8000 Hz. Det vil si at den svakeste lyden vil gjengis i ca 25-30 dB HL og alle lydene i frekvensområdet vil være tilnærmet like godt. Derfor er det i følge Cochleaklubben vanlig å anslå at en som oppfatter tale via et cochleaimplantat oppfatter tale omtrent slik som en som har et hørslestap på omkring 70 dB og et godt tilpasset høreapparat.¹⁶

Alikevel reiser det seg spørsmål om hvor godt nytte den enkelte har av apparatet CI. Det skal vises å være en rekke faktorer. Disse faktorene spiller inn på hvor lenge personen har vær døv og for barn blir alderen viktig. I følge Cochleaklubben har implantasjonen erfaringsmessig vist deg å og gi bedre resultater etter en kort periode med dövhet enn en lang periode med dövhet. For døve barn som få CI innen de er 12-18 måneder gamle kan utvikle et funksjonelt talespråk innen ca 1-3 år med CI¹⁷. Med dette i bakhånd har jeg videre sett på hva nyere forskning sier og vil forklare dette i neste avsnitt.

2.3.2 Hva sier nyere forskning om Cochleaimplantat?

Når en skal se på nyere forskning om barn med Cochleaimplantat har det vært en tradisjon innen for hørselshemming å forberede svekket hørsel ved hjelp av tekniske hjelpemidler. Dette er løsninger som i et historisk perspektiv startet med hørerør til dagens høreapparater som er basert på å utnytte resterende av den hørselen et hørselhemme barn allerde måtte ha. For de som ikke hadde utnyttbar hørselsrest var utbytte av hørselteknologien begrenset. Cochleaimplantat er derfor en nyere teknologi

¹⁶ <http://www.cochleaklubben.no/index.php?sideID=47>

¹⁷ <http://www.cochleaklubben.no/index.php?sideID=47>

som er utviklet slik at den ikke er basert på resthørsel. I 1990 godkjente U.S Food and Drug Administration de første typer implantater for bruk på barn i USA. Samme år fikk det første barnet i Norge operert inn cochleaimplantasjon. Mot slutten av 1990 tallet har antallet av implantasjoner økt og i dag tilbys det alle døve barn etter en medisinsk vurdering slik at de vil ha utbytte av det. I dag søker foreldre om operasjon tidlig slik at de fleste barn i dag vil få utbytte av det allerede i det første og andre leveår. Generelt er kunnskapen om CI liten og det store spørsmålet som ofte stilles er om hvor godt den enkelte får det med et Cochleaimplantat. Erfaringsmessig sies det at det er veldig individuelt men basert på tidlig operasjon og stimulering vil man få større utbytte av det. Dette er fordi barn som får CI må igjennom faser etter operasjon der de både skal lære seg å tolke signaler, lyder og språklyder. Fasene kan strekke seg over mange år og langvarig opplæring er ofte tilfellet. Konklusjonen er at utfordringene innen skoler, barnehager eller andre institusjoner er stor og krevende. Dette er fordi kompetansen fra en voksen er avhengig for videre læring. Ulike faktorer må være tilstede slik at spesialpedagogiske tiltak kan iverksettes og tilrettelegges. Fellesnevneren er språkfelleskap slik at lek og læring forekommer med jevnaldere og da særlig i normalklasse og gjerne i sin hjemby/kommune. Dette har for øvrig blitt et valg foreldrene gjerne tar og jeg ser på dette som noe positivt. En inkluderende skole for alle kunne ikke vært en bedre betegnelse for akkurat dette.

Da det har blitt mye vanligere at hørselhemmede barn får operert inn CI i tidlig alder og da gjerne før skolealder, vil jeg i neste avsnitt skrive om språkutvikling og det taleutvikling som da er deres største utfordring.

2.4 Språkutvikling

Det som skiller hørselhemmede barn fra hørende er at de har et kommunikasjonsproblem dersom kommunikasjonen utelukker hørsel og tale. Når man beskriver et hørselshemmedes barn utvikling er det naturlig å fokusere på språkutviklingen.¹⁸ Det skal nevnes først som sist at barn utvikler seg forskjellig og dette bør derfor tas hensyn til. Kjentetegn på nedsatt hørsel og som påvirker språkutviklingen hos en hørselhemmet barn kan være mye forskjellig. Dette kan være

¹⁸ Erna Horn *Spesialpedagogikk* 3.utg 2003. s. 148

blant annet at de ikke skvetter av høye lyder, snur ikke hodet etter lyd, spesielt svake lyder. Vender konsekvent det ene øret mot den som snakker. Har problemer med å lokalisere lyd, hører unormalt dårligere på lang avstand enn på kort. Misforstår ofte beskjeder og tar feil av ord som låter likt. Spør ofte om igjen og stirrer på ansiktet til den som snakker. Som nevnt tidligere dekker dette forskjellig fra barn til barn fordi man utvikler seg forskjellig. Derfor følger det med noen viktig faktorer som spiller inn for hvor godt nytte den enkelte har av apparatet CI.

Å utvikle språket er noe av det viktigste som skjer i barns liv. Gjennom språket lærer vi å forstå oss selv og omgivelsene rundt oss.¹⁹ Da de fleste definisjoner på språk og språkutvikling understreker at språket er et symbolsystem, har jeg valgt jeg en enkel og konkret definisjon som kort fortalt understreker betydningen av språk;

De språklige symbolene eller odene kan settes sammen på ulike måter som gjør at vi kan skape et uendelig antall meninger eller beskjeder.²⁰

Dette tilsvarer at Språket kan brukes på ulike måter i en kommunikasjon. Det vil med andre ord si at språket er et verktøy for våre handlinger og våre tanker. Derfor vil Språket være et symbolsystem som barn lærer på ulike måter og i ulikt tempo.²¹

Da jeg trekker frem språket i et symbolsystem er det derfor også viktig å se på kommunikasjon, da disse to hører sammen. Når to eller flere snakker sammen blir målet å gjøre noe til felleseie. Det handler om å meddele en forståelse slik at det blir en felles forståelse. Det er dette som blir nøkkelordet for hvordan språkutviklingen blir forklart dit hen. Det er hvordan vi mennesker kommuniserer eller for midler språket/kommunikasjon på som er viktig. Dette kan skje ved hjelp av tegnespråk, skriftspråk, lydpråk og ikke minst kroppsspråk. Tale og tegnespråk er verbal kommunikasjon mens kroppsspråk (tonefall, ansiktsuttrykk og mimikk) er ikke verbalt kommunikasjon. I all kommunikasjon er det en sender og en mottaker. En sender, sender ut et budskap som mottakeren skal forstå. Med andre ord, vi som mennesker skal kunne sende og mota budskap slik at vi kommer i forståelse med

¹⁹ Unni Espenakk **Språkveilederen** 2007 S. 7.

²⁰ Ibid S. 7

²¹ Øyvind Kvello Barnas barnehage, **barn i utvikling** 1.utg 2010 S. 65.

hverandre. Felles for alle former for kommunikasjon er at det foregår ett samspill mellom sender og mottaker.

Språkutviklingen skjer kontinuerlig fra barnet blir født. Foreldre kommuniserer med barnet sitt fra dag en. Dette er i form av et ikke verbalt kommunikasjon.

Språkutviklingen blir vurdert på linje med all annen læring; gjennom imitasjon, handling og betinging. Barnet tilegner seg språk ved at barnet imiterer den voksnes språk. Når barnet forsøker seg på språket vil den forsterke seg gjennom samtalepartneren positive tilbakemelding når barnet bruker riktig språk. Man utvikler ferdigheter i å lytte og forstå andre ved å bruke ord og setninger. Språket tilegnes gradvis gjennom språklig samspill mellom barnet og dets omgivelser uten noen form for formell læring²². Noe som betyr at utviklingen av språk og kommunikasjon er avhengig av andre utviklingsområder som sosial utvikling.

2.4.1 Språkutvikling hos barn med CI/hørselshemmede

Når språket utvikler oss i en så stor grad, kan språkutviklingen for mange hørselshemmede barn bety begrensinger og noe tilbakeholdent språk da årsaken taler for seg selv. Barn utvikler seg forskjellig og i ulikt takt. Derfor vil språkutviklingen variere innen for den normale utviklingen. I slike sammenhenger der språkutviklingen blir spørsmålet vil det være mer naturlig og fokusere på om barn med Cochlea implantat vil utvikle normal talespråk. Talevansker defineres med at en har problemer med å artikulere språklydene. Det vil si at mange av lydene som blant annet s og kj-lyden er vanskelig for ganske mange barn. Taleproblemet innebærer at det fonologiske i språket blir vanskelig å analysere. Talespråket blir derfor viktig når vi skal kommunisere. Når alt kommer til alt er språk ikke bare talespråk. Språkformer som tegnspråk, kroppsspråk og skriftspråk er svært viktig og relatert til barn med hørselshemming og Cochlea implantat. Kommunikasjon, språk og tale er nært vevd sammen. (s. 197 blå bok). Desto mer viktig blir tegnspråk og kroppsspråk som kommunikasjon middel for å forsterke talespråket. Språkutvikling for hørselshemmede barn er desto mer vanskelig og det blir derfor viktig å presisere at språket er hvordan vi mennesker kommuniserer eller formidler språket på. Dette kan skje ved hjelp av tegnespråk, skriftspråk, lydpråk og kroppsspråk. Tale og tegnespråk

²² Edvard Befring og Reidun Tangen *Spesialpedagogikk* 3.utg (Oslo 2004) S. 196

er verbal kommunikasjon mens kroppsspråk (tonefall, ansiktsuttrykk og mimikk) er ikke verbalt kommunikasjon. (Rygvdal Anne-Lise 2004 s.197). Det er måten man formidler språket på som er viktig, ikke hvordan du gjør det.

Talespråket utvikles gjerne via synssansene, rytme og følesansen. Det vil si at de bør stimuleres så tidlig som mulig. Det gjelder derfor å følge med barnets utvikling. Kroppsspråket forteller gjerne mye om følelser og holdninger. Tegn til tale eller tegn som støtte til munnnavlesning (TTS) kan brukes til å støtte opp talespråket via bruke tegn til å understreke ord i kommunikasjonen. Taleavlesning brukes til å oppfatte munnnavlesning og synslytting. Det blir derfor mange faktorer en bør tas hensyn til; blant annet må lyse falle på talerens munn. Den hørselshemmede må få bestemme avstanden og 1-2 meter sies å er ofte bra. Man bør snakke litt langsommere der en bruker hele setninger og ikke uvanlig ord barnet ikke er kjent med. Unngå å distrahere, bruk ikke umotivert ansikt eller håndbevegelser.²³ I gjennom lyttetrening kan barnet lære å tolke lydene som kommer igjennom apparatet. Etter hvert som barnet lærer seg begreper vil en letter lære å artikulere. Da det viser seg at barn med hørselshemming er forsinket i sin språkutvikling vil dette også gjelde forsinket taleutvikling. Men med normal utbytte av implantatet mener deaf nett at barna kan få tilnærmet lik normal talespråkutvikling. Når barnet lærer tale vil det være naturlig å bruke tegnspråk og eller tegn til tale, dette er for å lette bruken av språket ved å understreke hva man ønsker å kommunisere om. Alt til sin tid og det handler derfor om å utvikle seg i det tempo barnet selv føler den kan mestre.

2.4.2 Karlstadmodellen

Karlstadmodellen presenterer et forslag til et teoretisk og praktisk opplegg som starter så tidlig som språkstimulering av nyfødte til lese- og skriveopplæring i skolealder. Karlstadmodellen en tanke modell som er grunnlagt av Irene Johansson. Modellen ble i utgangspunktet prøvd ut i forhold til barn med Down syndrom men bygger på forskning rundt vanlig barn med store språk og kommunikasjonsvansker. Modellen kan tilpasses overfor barn, unge og voksne med ulike typer språk og kommunikasjonsvansker. Karlstadmodellen er et Programmet som bygger på språk og

²³ Edvard Befring og Reidun Tangen **Spesialpedagogikk** 3.utg (Oslo 2004) S. 321.

lesetrening som en integrert del av barnets totale utvikling. Initiativ av egen aktivitet vektlegges. Modellen tilsier at barnet skal aldri være tilskuer eller passiv mottaker men deltakende i alle de ulike momentene. Øvelsene og treningsprogrammene må derfor tilpasses hvert enkelt barn. Deretter må det gå som en del av barnet hverdagslige aktiviteter. Karlsstadmodellen blir delt inn i fem faser; der fase 1 består av performativ (førspråklig) kommunikasjon. I dette stadiet lærer barnet språk og kommunikasjon igjennom lek, lytting, se og kjenne. Samspill med andre er viktig nøkkelbegrep i dette stadiet. Øvelser og teori er del opp i tolv program og omfatter øvelser som byttes ut hver uke. Fase to blir kalt for ordstadium. Målet er å lære seg ord, enten ved tale eller tegn. Dette gjøres via lyttetrening, imitasjon, lek, tegn, bøker, sang og rim og regler. Treningsmateriellet er tilpasset barnets nivå i språkutviklingen. Treningsmateriellet er delt inn i perioder fra 1-31 og hvor lang tid en periode tar er avhengig av hvor fort barnet lærer. Fase tre blir kalt enkel grammatikk. Målet er å bygge kommunikasjonen på selvopplevende hendelser og konkrete ting som inneholder her og nå eller der og da forhold. Det handler derfor om å kunne spørre og referere til noe og bruke språket aktivt. Treningsmateriellet er delt opp i 12 pakker og også her vil øvelsene vurderes ut i fra hvert enkelt elev. Fase fire er utbygd grammatikk. I følge Downs nett er dette materiellet enda ikke ferdigstilt men fått lov av sandfallet kompetansesenter med veiledning å ta det i bruk. Materiellet består av; kulliser, aktører (papirdukker), pratebobler, setningsplater og ordkort. Det finner ingen bok om denne fasen foreløpig og er ikke like strukturert som de andre nevnte fasene. Siste fasen i rekken er fase fem som er kalt lese og skriveprosessen. I denne fasen skal bokstavene som har vært med fra begynnelsen kobles til skrift. Da kan man begynne å lese samt uttrykke seg i skrift. Et viktig begrep vil derfor være mer avansert kommunikasjon. Her følger det en gul bok som tar for seg lese og skriveprosessen som en del av materiellet.

I arbeidet med å stimulere barnas språkutvikling blir tegn til tale brukt som en metode og er en sentral faktor i karlstadmodellen. Tegn til tale er en integrert del av modellen og kan sies å være en metode for å fremme kommunikasjon og til å utvikle et talespråk. En bygger opp et ordforråd, ved at en "låner" tegn fra døves tegnspråk. For modellen i første omgang handler det om å få øye på og utnytte en form for kommunikasjon som allerede er til stede mellom barnet og den voksne.

Sist men ikke minst skal det nevnes at karlstadmodellen er tankemodellen en ide som går ut på at alle skal få anledning til å utvikle seg språklig. Dette betyr at den bygger på tanker og teorier med materialer i bakgrunn for å styrke utviklingen av dette. Alle barn utvikler seg forskjellig og alle har sitt tempo. Dette tar modellen i betraktning og tar hensyn til dette ved å styrke motivasjonen. Modellen skal være til hjelp og støtte.

2.5 Tilpasset opplæring

Begrepene tilpasset opplæring og spesialundervisning tilsier at etter opplæringsloven (1998) slår fast at opplæringen skal tilpasses evnen og forutsetning til den enkelte elev. Dette er nedfelt i lovens formålsparagraf (opl. § 1-2); det er dette vi kaller prinsippet om tilpasset opplæring. Det er tale om et prinsipp som skal ligge til grunn for all opplæring. Det innebærer at den enkelte skole og lærer innenfor rammen av ordinær undervisning, så langt som mulig skal prøve å tilpasse opplæringen til den enkelte elev. Det er når enkeltelever har behov for spesiell tilrettelegging utover den vanlige undervisningen, at retten til spesialundervisning og dermed til ekstra resurser gjør seg gjeldene. Spesialundervisning defineres i rettslig sammenheng som all spesialpedagogisk hjelp som gis etter særskilt beslutning utover den vanlige undervisningen. Det er altså slik at opplæring som gis når det er truffet formelt vedtak. (såkalt <<enkeltvedtak>>) om å gi et spesielt tilrettelagt opplæringstilbud til en bestemt elev. Vedtaket skal være basert på en skakkyndig vurdering av elevens behov for særskilt tilrettelegging. (Edvard Befring og Reidun Tangen)

Retten til opplæring og til spesialundervisning er en lovfestet, individuell rettighet. Dette innebærer at kommunen eller fylkeskommunen har en rettslig forforpliktelse. En rettighet kan ikke avslå med at man ikke har resurser. Når vilkårene er oppfylt skal eleven få tilbud om opplæring og dersom etter sakkyndigvurdering har behov for det, skal han få spesialundervisning. Hvorvidt en elev har behov for spesialundervisning skal avgjøres med utgangspunkt i en vurdering av om eleven har eller kan få tilfredstillende utbytte av den ordinære undervisningen. Til en viss grad er retten til spesialundervisning avhengig av hvilke pedagogiske og differensieringstiltak den enkelte kommune, skole og klasse/gruppe har satt inn i den opplæringen. Vi har derfor en lov som er rettet til dette. Retten til spesialundervisning i grunnskolen og videregående opplæring er fastsatt i opplæringsloven § 5-1, der det heter:

<< elever som ikke har, eller som ikke kan få tilfredstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning.>> (opl. § 5-1, 1 ledd)

Retten til spesialundervisning gjelder elver både i grunnskolen og i videregående opplæring og førskolebarn har likeledes rett til spesialpedagogisk hjelp. Også voksne har regler der dem har rett til spesialundervisning. Regler om spesialundervisning er samlet i et eget kapitel i opplæringsloven kapitel 5.

Alle barn har ikke bare rett men også plikt til opplæring som gjelder fra det barnet fyller seks år, og ut i det tiende skoleår. Jeg snakker derfor om opplæringsplikten. Et barn har rett til usatt skolestart et år dersom foreldrene krever det og dersom det etter sakkyndig vurdering er tvil om barnet er kommet tilstrekkelig langt i utviklingen sin til å starte skolen. (opl. § 2-1, 3 ledd) kommunen kan da etter samtykke fra foreldre og sakkyndig vurdering vedta å fritta en elev helt eller delvis for opplæringsplikten dersom hensynet til eleven tilsier det.

Som tidligere forskning viser til at hørselhemmede barn får operert inn CI i tidlig alder og gjerne før skolealder, noe som har blitt mye mer vanlig, synes jeg det er interessant å se på hvordan de får utviklet seg da de store deler av sin hverdag er på skolen. Alle barn skal bli akseptert og få utvikle seg på lik linje, derfor blir lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) viktig. For i følge loven har barn med hørselsproblematikk rett til å få en opplæring som er tilpasset deres nedsatte hørsel. Dette står som opplagt i opplæringsloven;

§ 1-3. Tilpassa opplæring og tidleg innsats; Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten.

Mange bruker tegn – til – tale og noen har tegnspråk som sitt morsmål. I henhold til dette er Karlstadmodellen nevnt og det er viktig faktor som spiller inn for barn med CI og deres språkutvikling er formen for kommunikasjon. Har de tegnspråk har de derfor også krav på undervisning som tilsvarende dette. Den står i opplæringsloven paragraf 2-6 om tegnspråkopplæring i grunnskolen. Jeg refererer;

§ 2-6. Teiknspråkopplæring i grunnskolen; Elevar som har teiknspråk som førstespråk eller som etter sakkunnig vurdering har behov for slik opplæring, har rett til grunnskoleopplæring i og på teiknspråk.

Tilpasset opplæring er et tiltak i seg selv der eleven skal møte utfordringer som de kan mestre. Dette betyr at Opplæringen skal tilpasses den enkeltes utviklingsnivå og elevene skal tilegne seg ferdigheter på alle plan. Tilpasset opplæring handler derfor om utbytte av undervisningen slik at elevene kan utvikle mestring på det nivået og behovet elevene slev er på i tillegg til opplæringslova.

2.5.1 Hva sier læringsteoriene om tilpasset opplæring?

Mange av de teoriene som vi har, om læring har en innebygd filosofi om tilpasset opplæring²⁴ jeg vil kort i dette kapittelet beskrive noen av de mest konkrete teoriene som mest handler om tilpasser opplæring. Pavlov og Skinner mener at lærerforutsetningene består av det individet allerede har lært. Det vil si at ved å bygge assosiasjoner, bit for bit vil eleven kunne lære hva som helst. Derfor har den behavioristiske teorien en optimistisk syn på læring. Det menes at alle kan lære hva som helst så lenge eleven får best mulig stimulering i det tempo som passer eleven best. Der i blant har Piaget et noe annerledes syn på tilpasset opplæring. Han mener der i blant av det som har blitt nevnt tidligere at akkomodasjon er en avgjørende del av læringsprosessen. Likeverdssprinsippet sier at det må oppstå en ubalanse i eleven eksisterende forståelse for at akkomodasjonsprosessen skal finne sted.²⁵ Det vil si at lærestoff som benyttes og som oppfattes som hjelp vil ikke føre til ny læring. Med andre ord mener Piaget at det skal være litt vanskelig for at eleven skal oppfatte at det er noe som ikke stemmer slik at de må tøyse seg for å lære noe nytt. Med dette ligger det en begrensning i hva eleven kan klare i forhold til modning av det eleven allerede har oppnådd. Den teorien som belyser tilpasset opplæring innen for utfordringer for eleven er kanskje Vygotsky. Undervisning bør da skje innenfor den proksimale utviklingszone. det vil si at en utnytter mulighetene som ligger i språket for læring. Innenfor denne rammen bør eleven få utfordringer som eleven kan utnytte mest

²⁴ Gunn Imsen elevens verden: innføring i pedagogisk psykologi 3.utg 2003 S. 205

²⁵ Ibid. S. 205.

mulig. Det handler derfor om hvilke muligheter eleven har for å lære noe nytt av en voksen som kan det mer. Vygotsky er mer samspillsorientert og fremtidsorientert enn individorientert. Jeg vil komme tilbake med mer om Vygotsky i neste kapittel. I følge Gunn Imsen mener hun at med Bakhtins teori bringer det en ny aspekt inn i tekning om tilpasset opplæring.²⁶ I forhold til de andre nevnte teoriene mener Bakhtin at om det er slik at vi ikke bare hører på elevens stemme men vår egen og vil det bli vanskelig å skille mellom hva som er elevens forutsetninger og hva som er lærerens andel i det eleven sier og gjør. Det han mener med dette er at det finnes elever som fungerer bra hos enkelte lærere men som har store problemer hos andre. Man kan derfor ikke bare fokusere eleven når man skal utforme tilpasset opplæring men også vurdere samspillet eleven er en del av. Og hvordan dette gjenkjenner seg i elevens stemme²⁷

2.6 Vygotski utviklingszone

Lev Semjonovitsj Vygotski (1896-1934) var den russiske vitenskapsmannen med lærerutdanning i bunn og som jobbet med utviklingshemmede barn. De to viktigste verkene hans som er blitt gjort om til engelsk er *Mind of society* (1978) og *Thought and language* (1986) Vygotski så på det enkelt individs utvikling som en del av en omfattende sosial og historisk prosess. Det han mente med dette var at man måtte se på individ i en historisk og kulturell sammenheng for å forstå handlinger, atferd og kompetanse. Helt fra fødsel av benytter vi språket som kommunikasjonsverktøy i samspill med barna. Vygotski var både opptatt av språk/tenkning, særlig i den grad kognitiv selvkontroll, samspill mellom barn og voksne samt språkets funksjoner for å nevne noe.

Selv er det Næreste utviklingszone et av det sentrale begrepet i teorien til Vygotski. Begrepet har blitt oversatt fra engelsk og til nordiske språk. På engelsk blir det ofte kalt *the proximale development*. På Norsk og dansk har man flere varianter; potensielle utviklingssoner, utviklingssoner og næreste utviklingszone. Jeg har valgt å bruke den sist nevnte som mitt alternativ. Vygotski var opptatt av samspillet mellom vokse og barn i særlig stor grad den voksne som pådriver utvikling. Det er under her kan definerer i mellom to utviklingssoner der det første er det han kaller det aktuelle utviklingsnivået. Her ser man allerede de ferdigheter et barn allerede kan utføre. Eller de

²⁶ Ibid. S. 206

²⁷ Ibid. S. 206.

kunnskapene barnet har om en handling. Dette handler om på et nåværende tidspunkt. Vygotsky mener at det er for enkelt å bare se på det aktuelle utviklingsnivået, dersom vi skal få se barn i et utviklingsperspektiv. Det er i den sammenheng begrepet næreste utviklingssone kommer inn. Det er derfor er i det neste utviklingssonen han beskriver dette. Nivået sikter til den avstanden det er mellom det barn kan og ikke kan av ferdigheter, men om en får litt veiledning og hjelp fra en voksen kan barnet utvikle dette. Her ligger det funksjoner som barnet ikke kan enda, men som en er i ferd med å lære. Det er her potensialet ligger for ny utvikling.²⁸ Vi må gi barn med CI fremskritt, med litt hjelp. Det handler derfor om å se barnet og hvor langt en har kommet i utviklingen, slik at skolen kan rette seg etter dette.

Kapitel 3 Forskningsmetode

3.1 Hva er forskning

Forskning er et bredt perspektiv og det er mye å ta av derfor handler det om å ta det riktige valget. For å kunne velge det forskningsdesignet en har lyst å bruke lønner det seg å sette seg inn i hva forskning er og går ut på. Forskning er først og fremst å søke etter ny innsikt som vil i praksis bety å etterprøve, fornye og videreutvikle det som til en hver tid framstår som etablert eller anerkjent kunnskap på et fagområde. Dette krever at forskning er faglig relevant og som er utført på en systematisk og troverdig måte.²⁹

Forskning er derfor delt inn i tre sentrale oppgaver:

1. Utforskende og analytisk oppgave som betyr å granske alle sider ved en oppvekst, læring og omsorg både på individnivå og i relasjon med andre.
2. Her handler det om En Kritisk oppgave der Det innebærer å stille spørsmål ved den etablerte faglege praksis.
3. Omfatter en konstruktiv oppgave der forskning kan være et utviklingsarbeid der forskning har fokus på etterprøving og fornying av kunnskap og innsikt av

²⁸ Leif Askland og Svein O. Satøen *Å høyre til* 1.utg. 2000. s. 246.

²⁹ Edvard Befring *Forskningsmetode med etikk og statistikk* 2.utg 2007 s. 11.

praksis. Her er det en faglig innsats som også gjerne blir omtalt som innovasjon, reform eller prosjektarbeid.³⁰

Forskning deles gjerne inn i to hovedmomenter der disse beskrives som den kvalitative forskningsmetoden og den kvantitative forskningsmetoden. Den kvalitative forskningsmetoden tar for seg meninger, selvforståelse, og holdninger. De ulike metodene som innbefatter kvalitativ forskning er observasjoner, samtaler, intervjuer, improvisasjon og personlige valg. Den kvantitative forskningsmetoden innebefatter å beskrive, kartlegge og forklare. Det vil si at man måler opp noe som er målbart, som for eksempel tall, og prosenter. Her kan man bruke spørreskjemaer, testing og statistikk. Alt i alt velger man den metoden som passer best ut i fra hvilke forskningsspørsmål en har. I neste kapittel vil jeg ta for meg valg av metode.

3.2 Valg av metode

Til min masteroppgave har mitt valg av metode naturlig falt på den kvalitative forskningsmetoden. Dette er fordi metoden tar for seg de elementene jeg har brukt for å innhente data til mitt masterprosjekt på bakgrunn av teori og problemstilling. Det vil si at ut i fra den kvalitative forskningsmetoden har jeg valgt å bruke casedesign og feltintervju. Dette er to metoder som tar for seg sentrale områder i det kvalitative og jeg vil i neste kapittel forklare mer rundt disse som metode og hvorfor jeg har valg akkurat dette.

3.2.1 Case designe

Caseforskning har blitt mer vanlig innen pedagogisk og spesialpedagogisk området da forskning på enkeltindivid eller enheter som i grupper eller kommuner er i hovedfokus og det er det en skal forske på.³¹ Det finnes ulike typer casedesigne og i følge Skogen er det slik at man velger det som passer best til det mulige forskningsspørsmålet og tilgjengelig data. Det dreier seg da om to typer casedesigne; singelcase og multippelcase. Singelcase beskrives som et studie der en gjennomfører

³⁰ Ibid s. 11.

³¹ Kjell skogen Masteroppgaven i pedagogikk og spesialpedagogikk 2006 s. 53.

kun en casestudie mens multipelcase er flere casestudie etter hverandre men bare en om gangen. Disse to blir ytterligere forklart med flere punkter der Skogen forklarer holistisk singelcase der en definerer analyseenheten som en case og gjør en studie. Holistisk multipelcase blir forklart med at en velger flere analyseenheter og gjennomfører flere casestudiet serielt.

Jeg har med dette valgt en singelcase studie der jeg har tatt for meg en type casestudie der jeg har analysert en generell del av en enhet som jeg har forsket på. Det vil si at jeg har beskrevet barn med Cochleaimplantat i skolen som helhet. Jeg har ikke gått på enkeltindivid men skriver om barn med Cochleaimplantat generelt. Hovedgrunnen til at jeg velger case er på grunnlag av den informasjonen og teoriene jeg har fra før der jeg kan lettere sette meg inn i problemstillingen som er hovedfokuset i oppgaven. Med dette kan jeg falle tilbake på den teorien og erfaringene jeg har tidligere om tema til ny viten.

I forhold til casedesigne anbefales det å utarbeide en casestudie-protokoll som en del av planleggingen.³² Denne inneholder hovedpunkter som prosjektoversikt der hensikten, mål og forventinger er i fokus. Videre finnes det prosedyrer og informasjonskilder, spørsmål og analyseplan som er en del av protokollen. Disse er alle med på å utfylle gjennomføringen og kvaliteten på resultatet. Sist men ikke minst har man utkast til rapport. Dette er for å komme i gang med skrivingen snarest mulig slik at man kan vurdere hva som skal være med i oppgaven og ikke.

3.2.2 Intervju

Når det kommer til intervju finnes det ulike typer. Det skilles ofte mellom det åpne og mer strukturert eller fokuserte intervju.³³ I et åpent intervju vil forskeren at informantene skal fortelle åpent om sine livserfaringer. Det viser seg erfaringsmessig at studenter ikke velger denne type intervju men benytter seg av det som kalles et semistrukturert intervju eller halv strukturert. Dette er nettopp fordi samtalen er basert på temaer som forskeren selv har valgt ut på forhånd. Det er mest vanlig at intervjueren oppsøker informantene i skole, arbeidsplassen eller livsmiljøet. Et

³² Kjell Skogen **Masteroppgaven i pedagogikk og spesialpedagogikk** 2006. s. 59

³³ Monica Dalen, **Intervju som forskningsmetode** 2004, s29.

intervju kan foregå hvor som helst og det kan gjennomføres uten direkte kontakt som ved bruk av telefon. Et intervju kan arte seg som en fri samtale med tema, generelle spørsmål og en problemstilling som utgangspunkt.³⁴ Det fine med intervju er at det finnes mange måter å intervju på som gjør at en må velge den type intervju som passer inn etter forholdene. Jeg har derfor valgt å bruke semistrukturerte intervju der jeg ut i fra min problemstilling kan intervju informanter med spørsmål som jeg har valgt ut på forhånd. Da det er mest vanlig at intervjueren oppsøker informanter innenfor skole eller arbeidsplass³⁵ er dette noe jeg har valgt å gjøre. Jeg har valgt skolen som utgangspunkt og har bestemt meg for å intervju lærere ved skolen.

I en intervjuguide bør en stille sentrale spørsmål som belyser det forsknings spørsmålet handler om og ut i fra teori. Dette gjøres for at intervjueren ikke skal miste fokus. I begynnelsen av intervjuet lønner det seg å stille mer rolige spørsmål for å skape god kontakt da en deretter kan stille mer personlige spørsmål. I et semistrukturert intervju handler det om ha rom for flere spørsmål som dukker opp og skape en god og troverdig samtale med informantene. I følge Dalen skal et intervjuguide omfatte sentrale temaer og spørsmål som skal belyse de viktigste områdene i studien. Dalen presenterer noen viktig spørsmål/punkter som utformer en intervjuguide:

1. Er spørsmålet klart og utvetydig?
2. Er spørsmålene ledene?
3. Krever spørsmålet spesiell kunnskap og informasjon som informanten kanskje ikke har?
4. Inneholder spørsmålet for sensitive områder som informanten vil vegrer seg for å uttale seg om?
5. Gir spørsmålsstillingen rom for at informanten kan ha egne og kanskje utradisjonelle oppfatninger?³⁶

Jeg anser disse som viktige i en utforming av et intervjuguide og særlig den grad da en skal utprøve intervjuet.

³⁴ Edvard Befring *Forskningsmetode med etikk og statistikk*. 2.utg 2007. s 124.

³⁵ Edvard Befring *Forskningsmetode med etikk og statistikk*. 2.utg 2007. s 124

³⁶ Monica Dalen *Intervju som forskningsmetode* 2004. s 31.

Som et viktig moment i prosessen lønner det seg i alle tilfeller å gjennomføre et prøveintervju. Hensikten er å prøve ut intervjuguiden, men også å prøve seg selv i intervjurollen.³⁷ Dette bør gjøres for å få tilbakemeldinger på både spørsmål og en selv som intervjuer. I tillegg til dette kan lydbåndopptakeren testet om det blir brukt tekniske hjelpemidler.

Hensikten med valg av intervju er at jeg ut i fra intervjuguide vil stille spørsmål som vil gi meg data med sett fra lærers synsvinkel. Med dette i fokus vil jeg stille spørsmål som ligger nært problemstillingen som går på organisering, lærers kompetanse, foreldre samarbeid og elevens opplevelser som nevnt med sett fra lærers synsvinkel. Det handler derfor om å stille de riktige spørsmålene for å kunne få svar på problemstillingen. Dette er med tanke på validitet og at det er operasjonelt.

Helt til slutt etter at intervjuene er gjennomført vil bearbeiding av analyse og resultater bli en viktig forskningsprosess. Ut i fra loggbok og lydbånd skal intervjuene tolkes og beskrives. Analyse og tolkning har jeg skrevet i eget kapittel og vil komme tilbake til dette. Først har jeg beskrevet planlegging av undersøkelsen som kommer i neste avsnitt.

3.3 Planlegging av undersøkelsen

På bakgrunn av metode blir forskningsprosessen en viktig del av planleggingen. Planleggingen av undersøkelsen ligger til grunn for utfallet av resultatet. I teorien kan den fortelle en hva metodene består av og hva det er lurt å gjøre på forhånd. Dette er fordi mennesker har gjort dette før meg og dermed blir tidligere forskning og teori en viktig del av planleggingen. Men til syvende og sist kan ingen fortelle meg hvordan analysen og resultatet blir helt til slutt. Dette må en prøve og feile selv slik at det blir en lærerik forskningsprosess. For uten forberedelser kan veien til resultatet bli en lang vei å gå. Desto mer viktigere er det å planlegge.

I forhold til planlegging av mitt casedesign har jeg med dette vært i kontakt med en skole i Oslo som i sin helhet satser på integrering av barn med hørselshemming i

³⁷ Kåre Fugleseth og Kjell Skogen *Masteroppgaven i spesialpedagogikk* 2006 s. 126.

skolen. Dette er en skole og resurssenter for barn med hørselshemming og den eneste kommunale grunnskolen for hørselshemmede barn i Oslo. Skolen drives fysisk sammen med en annen grunnskole for normalt hørende der de sammen kaller seg tvillingskolen. Jeg var for øvrig utplassert på denne skolen da jeg skrev en litt større oppgave knyttet til dette, som jeg skriver innledningsvis i oppgaven. Jeg har vært i kontakt med daværende rektor som fortsatt jobber ved skolen som rektor. Vi har snakket en del sammen og blant annet en audiopedagog som jobber som veileder for barn med CI er nevnt og hun skal komme tilbake til meg angående dette. Her har jeg en del informanter, som jeg kan intervju, som jeg ser som en fordel for meg som utgangspunkt til mitt casedesign.

Jeg har i henhold til dette planlagt mitt casestudie før jeg starta gjennomføringen av intervjuene. Det er viktig å forberede seg slik at det ikke dukker opp unødvendig spørsmål underveis som kan påvirke slutt resultatet. Ut i fra min caseprotokoll starter jeg med å skrive hensikten, mål og forventinger. Videre laget jeg et tanke kart rundt problemstillingen som jeg kunne lage spørsmål ut i fra til intervjuguiden. Et informasjonsbrev ble skrevet og prosessen med informanter var i gang. Ved å jobbe kontinuerlig med teorien var det derfor lettere å finne ut av hva jeg ville ha med i oppgaven. Analysen i oppgaven ble gjort etter hvert som jeg ble ferdig med intervjuene. Med en caseprotokoll ble det mye enklere å få en oversikt på hva som skulle gjøres og hvordan. Erfaringsmessig ble ikke alt som planlagt med tilgjengelig lærer man best på denne måten. Caseprotokollen er lagt ved som vedlegg.

3.3.1 Intervju

Før jeg kan utføre intervjuene er det viktig å planlegge møtene med informantene. I første omgang kontaktet jeg ulike kompetansesenter igjennom stadped som er et statelig spesialpedagogisk støttesystem. De sitter med masse kompetanse hos barn med Cochleaimplantat. Tanken er å få til et møte, der jeg presenterer meg selv og hva det er jeg skal gjøre. Jeg ser på de som en inngangsport til mine informanter da de både sitter på kompetansen og utviklingsmønstret til barn med CI. De kan med sin kompetanse videreformidle informasjon til meg om hvilke informanter jeg kan bruke og da hvem jeg kan henvise meg til å for å svar på problemstillingen. Da ting ikke blir

som en har tenkt finner man andre løsninger. Jeg har forståelse for at det krever både tid, planlegging og resurser for å få dette til. Derfor har jeg i neste avsnitt beskrevet dette yttligere.

Av erfaring som jeg har gjort i forhold til metode og innhenting av informanter er intervjuformen som skal velges. Som jeg da har nevnt tidligere i oppgaven kan intervju være så mangt. Da man planlegger undersøkelsen blir det ikke helt som man har tenkt seg ut på forhånd. Men tatt i betraktning av dette har jeg valgt å se positivt på andre alternativer den kvalitative forskningsmetoden byr på innen intervju som metode. Monica Dalen definerer intervju som en >>utveksling av synspunkter>> mellom to personer som snakker sammen om et felles tema.³⁸ Videre forklarer hun at formålet med intervju er å innhente beskrivende informasjon fra andre mennesker om hvordan de opplever sin livssituasjon. Måten man kan gjøre dette på er telefonintervju eller den personlig samtalen. Felles for disse er den menneskelige stemmen. Avhengig av hva man skal intervju om er det vanskelig å ta stilling til hvilke tilnæringsmåter man skal bruke. Noen erfarer et spørrekjema framfor et intervju og omvendt. Med dette har det derfor ikke blitt helt slik jeg har ønsket det. Av hensyn til tid og penger har gjennomføringen av intervjuene foregått via telefonintervju.

I følge Befring har telefonintervju i økende grad blitt mer tatt i bruk også av enkeltforskere. I en kartlegging som har blitt gjort tidligere viser det seg at telefonintervju gjort på inspektører ved skoler var effektivt. Dette var fordi metoden ble utført uten direkte ”uroende” besøk ved skolene og fordi man så dette som en større mulighet til å stille opp på intervju. Videre forklarer Befring via metodologiske studier at telefonintervju fullt ut kan måle seg med personlig samtale (ansikt til ansikt) både i validitet og i reliabilitet.³⁹

Jeg har derfor ut i fra min intervjuguide valgt å bruke telefonintervju med vekt på en åpen samtale av hensyn til tid og erfaring av at informanter ikke har vært tilstrekkelig å få tak i med hensyn til kunnskapen rundt tema. Jeg ser på dette som en erfaring rikere.

³⁸ Monica Dalen *Intervju som forskningsmetode* 2004 s. 15.

³⁹ Edvard Befring *Forskningsmetode med etikk og statistikk 2.utg* 2002 s.127.

Når det gjelder tekniske hjelpemidler i forhold til den kvalitative forskningsmetoden blir lydbånd brukt i slike sammenhenger. Dette er et hjelpemiddel som jeg selv har tatt i bruk. Jeg har selvfølgelig tatt forbehold om at informantene selv må ønske eller ha lyst til å bli intervjuet på lydbånd. Jeg har valgt å bruke lydbånd av den grunn at jeg ønsker å bevare informantenes egne uttalelser.⁴⁰ Ved siden av lydbåndet har jeg notert i en loggbok. Dette er for å sikre at datainnsamlingen blir så konkret som mulig. Informantene har selv fått sett loggboken og fått høre på lydbåndet etter et intervju. Dette har jeg tatt hensyn til i forhold til at informantene selv skal få muligheten til å gjøre om eller slette noe som de ikke vil ha med av ulike grunner. Dette handler om etiske holdninger.

Sist men ikke minst er jeg inneforstått med at jeg må sikre meg tillatelse til å oppsøke informanter før jeg går inn i forskningsfeltet. Jeg har ikke i mitt forskningsdesign intervjuet noen barn, så det har ikke vært behov for tillatelse fra foreldre. Mitt utgangspunkt er lærere og da foreldre hos barn med CI. I gjennomføringer av slike prosjekter der det inngår følsomme opplysninger som personopplysninger skal man henvende seg til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste. Her skal man utfylle nødvendige skjemaer.⁴¹ I henhold til dette da jeg har lest andre oppgaver om metoder som omtaler tema intervju kan jeg ikke la være å reflektere rundt dette med at intervju skal være frivillig. De kan når som helst trekke seg ut. Dette er utrolig viktig og jeg vil ikke at mine informanter skal føle seg presset til noe dem ikke har lyst til. Dette mener jeg er med på å styrke validiteten i oppgaven og det har igjen med etiske hensyn å gjøre.

3.3.2 Intervjuguide

En intervjuguide skal inneholde emner som skal tas opp i intervjuet, samt hvilken rekkefølge den skal ha.⁴² Formen for intervju er avgjørende for hvordan intervjueren velger å gjennomføre sitt intervjuguide. For i et intervjuguide kan forskningsspørsmålene og rekkefølgen være bindene eller om intervjueren velger å bedømme hvor nøye en skal følge intervjuguiden. Forskningsspørsmålene bør være

⁴⁰ Ibid. S. 32.

⁴¹ Monica Dalen *Intervju som forskningsmetode* 2004 s 36.

⁴² Steinar Kvale *Det kvalitative forskningsintervju* 2006 s. 76.

konkrete og enkle. Det vil med andre ord si at spørsmålene bør være åpen for refleksjon og mulige meninger for et personlig intervju.

Da jeg skulle sette meg ned og velge spørsmål til intervjuguiden min valgte jeg å lage et tankekart der jeg satte problemstillingen i fokus. Uti fra denne lagde jeg stikkord som jeg laget spørsmål ut i fra. Ved å gjøre det på denne måten, ble det mye lettere for meg å lage spørsmål knytta til tema får å få svar på problemstillingen. Som nevnt tidligere har jeg valgt det semistrukturerte intervju og har derfor valgt en åpen samtale. Spørsmålene i min intervjuguide er lagt opp slik at jeg har ett hovedspørsmål rundt et tema med vekt på noen underspørsmål. Med dette som utgangspunkt har jeg spørsmålene åpne slik at det er rom for andre spørsmål som eventuelt dukker opp i den åpne samtalen. Hovedfokuset på intervjuguiden ligger som nevnt tidligere i oppgaven på sentrale temaer og spørsmål som skal belyse de viktigste områdene i studien.

3.3.3 Informanter

Hvor mange informanter en har tenkt å benytte seg av kan være vanskelig å finne ut av på forhånd. I følge Kvale⁴³ er tallet på informanter avhengig av formålet med undersøkelsen og at en skal intervjuer så mange personer som nødvendig for å finne ut det en trenger å vite. Informantene i min oppgave består av faglærere med en lang fartstid og lærerutdanning i bakgrunn. Med dette som utgangspunkt vil de kunne svare på mine spørsmål knytta rundt problemstillingen min. Til min datainnsamling fikk jeg møte fem personer som belyste spørsmålene i intervjuguiden.

3.4 Gjennomføring av intervjuene

For å komme i kontakt med informantene mine skrev jeg i første omgang et informasjonsbrev. I brevet skriver jeg hvem jeg er og hva formålet med oppgaven var. (se vedlegg) Innhenting av informanter skulle vise seg å bli vanskeligere enn jeg hadde trodd. Tilbakemeldinger fra ganske mange hold var til å begynne med avvisende. Til slutt tok jeg saken i egne hender og ringte rektorene ved skolene. De var behjelpelig

⁴³ Steinar Kvale **Det kvalitative forskningsintervju** 2006 S 58.

med informanter og kontakten ble da bestående av e-poster og kontakt per telefon. Vi avtalte møter etter slik det passet for begge parter. På forhånd fikk informantene mine tilbud om tilsendt intervjuguide og kun en av dem ønsket dette. Denne ble da sendt på mail.

Før intervjustart spurte jeg informantene om det var i orden at jeg tok opp samtalen på lydbånd, uten at dette var noe problem for noen. Gjennomføringen var at jeg satte informantene på høyttaler slik at jeg fikk tatt opp samtalen på lydbånd. Dette mener jeg har vært med på å styrke oppgaven min betraktelig. Selve intervjuprosessen ble foretatt per telefon og varighet per samtale var ca 30 minutter per informant. I tillegg til dette gjorde jeg informantene klar over spørsmål som kunne dukke opp underveis i intervjuprosessen og dette var uten videre noe problem.

Respekten for å involvere andre i et slikt prosjekt står sterkt hos meg. Slike prosjekter kan være svært store og ikke minst vanskelig. Jeg har forståelse for skepsisen, at det krever både tid, planlegging og resurser for å få til dette. Alikvel får jeg forståelse for at informantene velger å stiller seg til disposisjon når de ser viktigheten av det.

Selv om dette har vært en omfattende prosess der behovet for informanter har vært stor men lite disponibelt har jeg alikevel oppnådd svar og funn i intervjuene av de fem informantene jeg fikk møte. De fem utvalgte informantene er alle kvinner der to av dem er utdannet audiopedagoger. En av de har førskolelærerutdanning i bunn med 1. avdeling spesialpedagogikk og 2. året med audiopedagogikk og sitter som veileder. Den andre audiopedagogen har jobbet 29 år i yrket, har lærerutdanning i bunn og skriver for tiden masteroppgave om cochleaimplantat ved siden av jobben. To av de andre informantene er utdannet spesialpedagog og har lærerutdanning i bunn samt at hun ene sitter som rådgiver i tillegg til lærerjobben. Den siste informanten er utdannet førskolelærer med 1. avdeling spesialpedagogikk og småskole pedagogikk fra 1-4 klasse. Min strategi har vært å definere hvem som har sagt hvilke sitater der hensikten er å kategorisere anonymt hvilke uttaleser som har sagt hva for å få en helhetsforståelse. De har alle gitt meg alt av seg selv der svar og funn i analysen har preget oppgaven til det ytterste. Når jeg takker for intervjuet og tiden dem har satt av til meg, brer det seg en lettelse over det hele og en av informantene uttaler dette: ”ja

men dette var jo ikke så farlig". Det var det heller ikke, de har gitt meg svar på tema som denne oppgaven handler om.

3.5 Analyse metoder

Etter ent intervju starter analysen av datainnsamlingen, der intervjuene skal tolkes og beskrives. Det handler derfor om forforståelse og forståelse – en hermeneutisk tilnærming.⁴⁴ Dette betyr at hermeneutikken handler om hvordan forståelse og mening kan bli mulig, hvor all forståelse er betinget av den konteksten eller situasjonen noe forstås innenfor.⁴⁵ Det finnes alikevel utallig analyseringsmetoder og jeg har satt meg inn i noen. I følge Kvale har en fem ulike analyserings metoder som han kaller for; meningskategorisering, meningsfortetning, meningsstrukturering gjennom narrativer, meningstolkning og ad hoc- metoder for meningsgenerering. Felles for disse er at de er metoder/analyseteknikker som forteller hvordan man kan tolke og analysere. Det vil da være opp til en hver forsker å bruke det verktøyet som passer best for dem. Det finnes ingen fasit svar.

For min oppgave har jeg valgt ad hoc- metoder for meningsgenerering. Denne metoden er den formen for intervjuanalyse som er mest hyppigst brukt. Dette er fordi det ikke blir brukt noen standardmetode for å analysere intervjumaterialet som helhet. Med andre ord vil forskeren lese igjennom intervjuene og danne seg et generelt inntrykk, for heller å gå tilbake til bestemte avsnitt. Kanksje vil man telle uttalelser, utarbeide metaforer eller visualisere funnene i flytediagrammer. Ad hoc- metoder for meningsgenereringer også mest brukt i intervjuanalysen fordi analysen er med å gi et fritt samspill mellom ulike teknikker.⁴⁶ Gir forskningsspørsmål fritt spillerom for ny tolkning og bedring? Dette vil vise seg i forforståelsen og i forståelsen som også analyseteknikken gir. Alikevel har Kvale beskrevet seks trinn i analysen: det første trinn handler om når *intervjupersonene beskriver* sin livsverden i løpet av intervjuet. Det handler om følelser og opplevelser i forhold til et emne. Det gir lite rom for tolkning eller forklaring. Det andre trinnet er når *intervjupersonene selv oppdager* nye forhold i løpet av intervjuet. De ser nye opplevelser i det de opplever og gjør. Intervjupersonene begynner selv å se sammenhenger i livene sine på bakgrunn av

⁴⁴ Gisle Johnsen **Masteroppgaven i pedagogikk og spesialpedagogikk** 2006 s. 122

⁴⁵ Ibid s. 123

⁴⁶ Steinar Kvale **Det kvalitative forskningsintervju** 2006 s. 135

deres egne spontane beskrivelser.⁴⁷ Det tredje trinnet er når *intervjueren i løpet av intervjuet fortettinger og tolkninger* av meninger der intervjueren sier en ting og sender meningen tilbake. Det vil med andre ord si at det gir rom for uttalige tolkningsmåter. Her vil man gi mulighet til å rette på hva man har sagt. Det gir selvmotsigende oppfatninger om et emne. I det fjerde trinn blir *det transkriberte intervju tolket av intervjueren* eten alene eller sammen med andre forskere. Denne analysen deles inn i tre deler som jeg ikke skal gå inn på men nevne kort hva heter. Det handler om 1. strukturerte intervju, 2. klargjøring av materialet og nummer 3. egentlig analyse. Et femte trinn er *gjen-intervjuing*. Dette er når forskeren har analysert det endelig intervju og kan gi tolkningen til intervjupersonen. Intervjupersonen får mulighet til å kommentere og tolke samt utdype sine egne opprinnelige uttalelser. Det sjette trinn vil være å forlenge tråden som går fra beskrivelse og tolkning til også å omfatte *handling*.⁴⁸ Dette vil si at intervjupersonen får nye innsikt i løpet av intervjuet og begynner å handle på bakgrunn av dette. Forskningsintervjuet kan ligne det terapeutisk intervju og endringer kan fremkalles i større sosiale sammenheng der forskeren og intervjupersonen sammen blir enig utover den kunnskapen som kommer frem under intervjuene. Jeg følger opp dette og nevner at kvalitativ forskningsintervju handler om informantenes egne erfaringer, opplevelser og refleksjoner, det er hvordan man bruker resultatet i analyseteknikken som gir rom for resultater. Sist men ikke minst er det viktig å tekke frem hvordan en selv er som intervjuer og hvordan man fremstiller seg etisk. Det handler om validitet og etiske betraktninger, disse forklarer jeg ytteligere i neste avsnitt.

Avslutningsvis vil analysen av resultatet i oppgaven bli presentert i et eget kapittel med følgene drøfting som en viktig del av analysen. Analysen er en viktig del av planleggingen da det er her resultatet av intervjuene vil bli presentert.

3.6 Validitet

I første omgang sier validitet noe om kvaliteten av et forskningsdesign. Mitt forskningsdesign skal si noe om hvordan jeg vil komme frem til de data jeg ønsker. Det er nettopp igjennom loggbok, prøveintervju/intervju og lydbåndopptaket jeg vil

⁴⁷ Steinar Kvale *Det kvalitative forskningsintervju* 2006 s. 122

⁴⁸ *Ibid* s. 123.

finne validiteten til oppgaven. Det er i analysen etter gjennomføringen av datainnsamlingen, resultatet ligger. Men før det reiser det seg spørsmål underveis i prosessen som har betydning for validiteten i bearbeidningen av datainnsamlingen. Her kan det ligge utfordringer og underspørsmål som en gjerne spør seg selv og som har stor innvirkning på kvaliteten av data. Forstår informantene spørsmålene? Forstår de hva jeg er ute etter? Og må man gå flere runder med flere informanter eller kilder? Det handler derfor om god kommunikasjon og informasjon. Det viktigste med resultatet av analysen vil være om man har fått svar på problemstillingen, som skal følge meg igjennom hele oppgaven. Mine informanter fikk på forhånd tilbud om å få tilsendt intervjuguiden. Dette var med tanke på at informantene selv kunne få et bilde av hva vi skulle snakke om som samme utgangspunkt for alle. Om dette var med på å styrke validiteten til oppgaven er jeg sikker på. Jeg fikk en åpen og personlig samtale med alle min informanter.

3.7 Etske betraktninger

Med min forskning vil jeg at masteroppgaven skal bestå av god kvalitet. For å få til dette, bør man ha gode holdninger og respekt for de menneskene man involverer i et slikt prosjekt. Jeg har derfor på forhånd søkt tillatelse da jeg har oppsøkt informantene. Dette har jeg gjort ved å skrive informasjonsbrev og kontakt over telefon og e-post. Med taushetsplikt vil jeg ikke nevne navn som kan krenke noen eller noe på noen som helst måte. Det samme gjelder navn på skoler. Det handler derfor om vise forståelse og empati for andres synspunkter og meninger. Jeg har med min oppgave møtt nye mennesker som skal gi meg informasjon om noe jeg skal forske på. Jeg har derfor i den sammenheng fortalt noe om hvem jeg er og hva jeg skal med materiale. Det må også vises forståelse for problemer som kan dukke opp underveis. Dette kan være årsaker som spiller inn for kvaliteten på oppgaven. Informantene skal derfor som nevnt tidligere få lese og høre intervjuet etter gjennomføringen. Det handler derfor om imøtekommenhet og god kommunikasjon, der nøytralisering er et viktig begrep. For til syvende og sist handler det om å ivareta de opplysningene som situasjonen gir med god hensikt.

Kapitel 4 Presentasjon av resultatet av analysen.

På bakgrunn av feltintervju med lærere og audiopedagoger som har elever med Cochleaimplantat i klassen er mine svar og funn basert på mine informaners synsvinkel og deres erfaringer og kunnskap rundt emne. Med min problemstilling har jeg ut i fra selvvalgt intervjuguide laget spørsmål nært knyttet til denne. Problemstillingen belyser oppgaven og det er den jeg ønsker å besvare.

For å få en helhetsforståelse har jeg satt meg grundig inn i spørsmålene og gjort meg opp et resultat som jeg vil presentere med de viktigste funnene som kom fram under undersøkelsen. Alt er selvsagt like viktig og jeg ønsker å presentere resultatet slik det ble sagt og ønsker å bli fremvist som. Elever med cochleaimplantat på mellomtrinnet i skolen som mitt hovedfokus for oppgaven har det vært naturlig å stille spørsmål nært knyttet til dette og har følgelig tatt stilling til spørsmål som har dukket opp etter hvert i intervjuprosessen. Så med dette har jeg lagt vekt på tilpasset opplæring, støttesystem, foreldrenes påvirkning og bruken av cochleaimplantatet for å nevne noe. Alikevel ønsker jeg å presentere en helhetsforståelse av resultatet der de tolkningene jeg har foretatt av analysen vil fremvises på generelt grunnlag uten at jeg har gått på enkelt individ men på brukerne og det systemet som er rundt en på generell basis. Mine intervju er samtalebasert og lydbånd har med dette blitt brukt. Jeg ønsker derfor å bevare hvert enkelt intervju med verdighet og forståelse for bruken av det.

I eget kapittel har jeg presentert drøfting av funnene i analysen. Videre vil konklusjoner og en avslutning komme. Men først vil jeg i neste avsnitt presentere funnene i analysen av resultatet.

4.1 Sensitiv informasjon og forklaringer

Når det skal begynne en elev med cochleaimplantat i klassen er det mange forberedelser en læreren må gjøre. I første omgang er audiopedagogene ved skolen inne i bilde før eleven begynner på skolen. Gjerne fra et halvt til et år tidligere. Audiopedagogene som jeg har snakket med gir veiledning og planlegger det fysiske rommet og hvordan man kan fremme god undervisning. I første omgang blir jeg forklart dette og jeg siterer:

”når eleven med Cochleaimplantat begynner på skolen ved høsten blir det foretatt en informasjonstime. Denne informasjonstimen blir brukt til å forklare de andre elevene i klassen hvordan bruken av det tekniske anlegget forekommer. Det tekniske anlegget blir forklart slik: ”Det er en metodisk tilrettelegging og skal plasseres riktig og fylle klasserommet. Det tekniske anlegget består derfor av høyttalere, mikrofoner som både lærerne og elevene vil få utdelt.”
(Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

I tillegg til dette kan være behov for teleslynge og fm anlegg som kobles direkte til høyttaleranlegget. Dette er ekstra hjelpemidler som er tilgjengelig om behov. For uten om dette vil selve undervisningen gå som normalt med støydemperingstiltak. Dette skal jeg komme tilbake til litt senere i oppgaven da disse funnene i analysen blir yttligere forklart. Om det skulle hende at eleven skulle komme midt i skoleåret blir dette gradvis gjennomført. Erfaringer lærerne har gjort seg er at dette ikke bestandig er like lett og en derfor bør ta ting litt etter litt. Dette er for å få det så normalt som mulig. Alikvel så handler det så langt mer enn bare det tekniske. Lærerne ønsker en dypere forståelse. Det handler om hvordan det vil si å høre igjennom et cochleaimplantat- så langt det lar seg gjøre og det handler om følelser og åpenhet. Fremgangsmåten dette blir gjort på er fremvisning av filmer og opptak som illustrerer både visuelt og audiotivt hvordan det oppleves slik at de andre i klassen også får oppleve hvordan dette kjennes. To av mine informanter uttalte spesifikt hvor sterkt de ønsket at eleven selv forteller sin hørselshistorie til de andre i klassen og at dette var et mål i seg selv.

Et av sitatene på dette er:

”Jeg oppmuntrer elevene til å fortelle, gjerne som et prosjekt der de viser frem sin egen historie og forteller de andre i klassen hvordan de selv opplever dette.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det ble naturlig for meg å stille spørsmålet om det ble noen reaksjoner blant elevene på dette i klassen og et av sitatene blir fortalt slik:

”Dette blir som regel veldig godt mottatt fordi det handler om hvordan man formidler det og når. Formidler man dette fra begynnelsen av har det vist seg at elevene har forståelse og ønsker mer åpenhet rundt det.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det blir viktig at man i utgangspunktet får elevene i klassen med på nysgjerrigheten slik at dette kan bli presentert positivt. Erfaringene informantene har gjort seg er at det ikke alltid går så like bra selv med åpenhet, men stort sett er de fleste elever forståelsesfulle og positive til dette når de får svar på det de lurer på og jeg siterer:

"Elevene er i den store sammenheng åpne for alt så lenge de får en forklaring på det, så godtar de det." (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Videre funn i analysen er grunnen til ønsket åpenhet blant elevene, veien videre i en fremtidig setting. Det viser seg fra tidligere forhistorier fra barneskolen av, har hatt stor betydning for ungdomskolen.

Dette blir forklart med denne uttalelsen:

"Som ungdomskoleelev er man mer bevist på sin egen anderledeshet og vil med dette være mer lik de andre elevene."(Informant 3, kvinne, lærer)

Det handler derfor om hvordan de selv føler på sin egen kropp og fikk følgende oppfølgingssvar:

"De elevene som har stått i det og fortalt det med åpenhet har fått det mye bedre enn de som ikke har gjort det." (Informant 3, kvinne, lærer)

Åpenhet anses derfor som viktig og det anbefales på det sterkeste.

Selv om det viser seg i flere tilfeller hvor dette med åpenhet har egnet seg som klasse og ikke minst for eleven med Cochleaimplantetet selv, er det likevel ikke alle som har de erfaringene hvor eleven vil fortelle sin historie selv. Mange av lærerne tar da på seg det ansvaret og forteller historien slik den er og ønsker å bli fremvist som. Fremgangsmåten på dette er at lærere forklarer klassen at eleven har vært døv, og at det nå har fått et implantat operert inn i øret der en nå har lært seg eller skal nå sammen med oss lære seg mer å høre og utvikle tale. Som et viktig sitat vil jeg nevne denne uttalelsen:

”Like viktig blir det å forklare at den hørselen de har er litt annerledes enn den vi har og at sammen som klasse skal man samarbeide for utvikling av læring.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

I for hold til dette kommer det frem som et funn i analysen at det har blitt gjort noen tiltak på dette der oppgaver er gitt som har basert seg på kommunikasjon. Eksempler på dette er blant annet å intervju hverandre slik at man blir bedre kjent og danner sosialtrygghet. I plenum skal alle få delta og prøve mikrofoner om ønskelig. Dette dreier seg om å bli kjent med systemet og bruken av det i klassemiljø.

Dette blir forklart slik:

”Det systemet som er rundt barnet er med på å skape klasseromsstruktur og en forforståelse.”
(Informant 3, kvinne, lærer)

Lærerne ønsker trygghet for klassen og som enkelt individ og med ulike undervisningsformer er denne med på og tilrettelegge gode rutiner for det tekniske anlegget som blir brukt for å oppfatte tale. Det kommer med dette frem i undersøkelsen at det er i få tilfeller der en ser at dette ikke fungerer. Alikevel har det skjedd selv om dette er ved en sjeldent gang, har ikke lærernes oppfatning basert på erfaringer sett at elevene ikke godtar dette. Det er snarere tvert i mot, det går i en positiv retning.

En normal skolehverdag for en Cochleaimplantert elev er like normal som alle de andre elevene i klassen og på skolen. Jeg tolker det og oppfatter det slik fordi det blir en del av hverdagen, og det blir en del av deg som person. Undervisningsmetoden handler om å lære og å feile. Oppstår det utfordringer vil det likevel gå som normalt fordi ingen er med på å kritisere det. Det blir en del av klassen og noe de kan ha til felles som en læringsprosessen på godt og vondt. Alikevel kommer det frem i analysen at en av den største utfordringen i hverdagen er den sosiale biten. Den biten der leken og de aktivitetene som ikke er voksenstyrt byr på utfordringer. Det vil si i de tilfellene der elevene leker selvstendig.

I henhold til dette kommer denne uttalelsen til:

”Det er få tilfeller der det forekommer ekskludering men det viser seg at det blir kommunikasjonsvikt. Elevene er talespråklige men de får ikke med seg alt fordi det går for kjapt.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det oppstår derfor usikkerhet og missforståelse. På oppfølgingssvar blir følgene sitat forklart:

”det handler derfor om mestring og ikke mestring i de ikke styrte voksen lekene.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Går jeg enda dypere på dette svaret fikk jeg denne forklaringen:

”Skolehverdagen er avhengig av funksjonsnivået og om elevene er med i alle fag. Noen har fag som det er individuelt opplærings plan på (IOP) og det viser seg at elevene med cochleaimplantat har behov for ekstra oppfølging fordi klassene i dag har en tendens til å være store.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det blir med dette videre forklart at det kan by på utfordringer som kan handle om støy både i klasserom og ute i sosialsammenheng og det kan derfor være at noen kan ha behov for noen ekstra begrensinger. Videre eksempler på dette er at det hender at elevene kan bli tatt ut i noen timer og i andre timer vil det være behov for ekstra assistent. Assistenten er også med ut i frimenuttene. Men i det store og det hele er elevene alene sammen med klassen.

I henhold til store klasser får jeg dette utsagnet:

”I undervisningen er det tekniske anlegget en påvirkningsfaktor der denne er med på å strukturere store klasser. Den gir en samtaleregulator der medelever kan snakke bare en av gangen og dette kommer alle elevene til gode.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Systemene for disse høytaleranleggene er den samme og den gir klassen meget god og klar lyd på disse anleggene.

Jeg vil derfor avslutningsvis fortelle det en av audiopedagogene fortalte meg:

”det viser seg at mange av lærerene vil fortsette bruken av anlegget når eleven slutter og det får de jo da ikke. Dette er et godt utsagn.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Elevene er likevel med i alle fag og får en tilrettelagt undervisningsmetodikk og oppfølging av ulike holdt. Men en assistent på seg vil mye av dette lette hverdagen.

4.1.1 - Skolens retningslinjer

Når foreldrene velger skoler for sine barn blir jeg fortalt av informanter at ikke skolen i utgangspunktet kan si nei. De har i grunn ingen valg og skolen må ta i mot barna. Det er foreldrene som bestemmer skoler og som det kommer frem i analysen er at de tar informerte valg på de skolene de velger. Det foreldrene der i mot ikke kan velge er en hjemmeskole der en ønsker tegnspråklig undervisning. Dette kan ikke forlanges og det blir derfor gitt andre spesialtilbud i disse tilfeller.

Mer forklarende svar på dette er denne uttalelsen:

”om foreldre ønsker en visuelt tegnspråklig undervisning finnes det skoler for dette. De aller fleste foreldre velger talespråklige skoler for barna sine, enten de har cochleaimplantat eller ved andre hørselshemminger.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Skolene er der for barna for å kunne gi best mulig læringsutbytte uavhengig grad av hørselshemming eller andre utfordringer. Jeg fikk kjennskap til en spesialskole under et av intervjuene mine der elevene med Cochleaimplantat har en tileggsfunksjon. Dette kan være autisme, aspbergers syndrom eller andre funksjoner som er til hinder i tillegg til hørsel. Da dreier det seg automatisk om andre vilkår, der spesialundervisning og andre tiltak er med på å forme dette da det er snakk om spesialskole og andre spørsmål som ekstra oppfølging blir gjeldene. På generelt grunnlag får jeg inntrykk av at ikke skolene ser på dette med å få en Cochleaimplantat elev på sin skole som noe negativt. Mer handler det om hvordan man best mulig kan tilpasse og inkludere alle.

4.1.2- Skolen som informasjonskilde

Skolens ansvar ved å gi ut informasjon til foreldre har stor betydning og fremgangsmåten av dette blir viktig i følge mine informanter. Det kommer mange gode forslag men jeg vil velge to av dem. Det første eksemplet blir med dette sitert slik:

"Ved første anledning og det vil si ved første skole dag eller det første foreldre møte blir dette fortalt med åpenhet." (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærer utdanning)

Det andre eksemplet som har blitt nevnt er dette og det blir forklart slik:

"Ved første skole dag vil det bli gitt informasjon til alle foreldre slik at man som skole forteller dette åpent lyst til og gjerne på høytaleranlegg presentert av rektor." (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det vil med andre ord si at den informasjonen som blir gitt blir delt med alle som er tilstede i en mindre eller en større grad. Jeg får inntrykk av at man ikke bestandig til tider trenger å være like detaljert men at en med åpenhet kan fortelle noe slik at det ikke blir noe misforståelse og at man sammen som skole kan ha et godt forhold til det. Det blir ofte arrangert foreldre møter mye tidligere enn vanelig fordi det viser seg at jo tidligere en kan fortelle om dette jo bedre er det. Fremgangsmåten av disse foreldre møtene er i hovedsak forhistorien til eleven og hvordan skolehverdagen ellers vil bli seende ut. Dette sitatet kom frem som et viktig punkt i analysen:

"Forhistorien blir som regel fortalt av en lærer men noen ganger vil det være behov for en audiopedagog innblandet nettopp på grunn av sensitiv informasjon og måten det blir fremstilt på." (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det ble naturlig å spørre om det ble noen reaksjoner fra foreldre og jeg fikk følgende svar:

"Foreldrene reagerer som oftes litt undrende og har spørsmål knyttet til dette. Målet er å lette slike situasjoner slik at også foreldrene til barnet med cochleaimplantat selv kan fortelle de andre foreldrene at vi har en sønn eller en datter med cochleaimplantat som skal begynne i denne klassen." (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Erfaringer lærerene har gjort på dette er at foreldrene tar dette med godt mot selv om det kan bli mye detaljerte og sensitiv informasjon på en gang. Felles for disse to

eksemplene er at den informasjonen som blir gitt på foreldre møtene er med på lette situasjoner som skjer blant elevene på skolen slik at man kan snakke om det hjemme. Et av sitatene som kommer frem under intervju er denne:

”Barn stiller spørsmål ved det og foreldrene vil da kunne forklare og svare på dette hjemme. Vil det oppstå missforståelser vil det også gi rom og muligheter for foreldre å korrigere og svare på dette.” (Innformant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

I tillegg til informasjonen som blir gitt og som et viktig funn i analysen får foreldrene selv prøve ut det tekniske anlegget på foreldre møtene. Også her blir det forklart hvordan det tekniske anlegget fungerer, hvor høytalere skal stå, plassering og lyd. I likhet med elevene blir mikrofonene sendt rundt til de som skal tale.

Som et viktig moment blir jeg med dette fortalt og jeg siter:

”Her får de selv erfare hvordan dette fungerer og de vil selv oppleve hvilken innvirkning dette har på klassemiljø og i skolesituasjon. Foreldrene opplever at det tekniske anlegget er samtaleregulerende, gir god klar lyd og at det vil bli lettere for alle elever å fatte hva som foregår. Det tekniske anlegget er med på å skape struktur i klassen. Den er med på å skape en samtalestruktur der det viser seg at klassen blir oversiktlig og rolig” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Avslutningsvis uttaler hun dette:

”Lærerne erfarer det at det er i de klassene hvor det blir brukt teknisk anlegg, er den klassen som blir mest rolig.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Dette gir i stor grad gode forutsetninger og erfaringer selv om det presiseres at det ikke lykkes i alle tilfeller. De aller fleste foreldre møter dette med positivitet og det har vært lite innvirkning på at dette er eller blir noe problem.

4.1.3 Vanskelig tema og foreldrenes valg

Det er ingen tvil om at foreldre har mange vanskelige valg de skal ta der hensikten skal ligge til det beste for barnet. Det å få et hørselshemmet barn kan være for mange svært krevende og et vanskelig og senetivt tema å snakke om. Individuelt erfarer man ulike opplevelser og som et viktig punkt i analysen vil jeg sitere denne uttalelsen:

"foreldre har opplevd sjokk, følt usikkerhet og har hatt videre behov for bearbeiding av dette." (Informant 3, kvinne, lærer)

Alle erfarer individuelt men likevel er det de foreldre hvor dette er en ekstra påkjenning og at sensetivt tema å snakke om. Når dette blir nevnt kommer det også frem i analysen at det der i mot ikke gjør saken noe lettere for foreldrene ved eventuelt valg av operasjon. Barna er små og det anbefales operasjon før barnet fyller et år. Det viser seg i utviklingsperspektiv at tidlig operasjon gir bedre tale og kommunikasjonsferdigheter samt bruken av implantatet gir bedre resultater. Som et viktig funn i analysen kommer det frem i min undersøkelse at en av læreren selv har opplevd og sett dette at de elevene som senere ble implantert hadde mer vansker med å utvikle tale og sosiale ferdigheter enn de som tidlig ble implantert og kommer derfor med denne uttalelsen:

"I slike tilfeller vil det bli behov for ekstra oppfølging og gjerne i starten da dette er mer krevende. De foreldrene som velger operasjon vil allikevel få en ekstra jobb ved å velge skole og gjerne en integrert skole. Dette begrunnes videre med at foreldre må være tett på, følge opp og passe på at overbelastningen ikke blir for stor. (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Videre funn i analysen tilsier at mange av foreldrene overlater ansvaret til skolen, og krever ingen innvirkning fordi de er fornøyd med det de allerede har. Likevel er de foreldre som kjemper med nebb og klør uten at dette blir møtt med noe negativitet.

Som jeg skriver tidligere i oppgaven kan foreldre velge spesialskoler med spesialundervisning og tegnspråklige undervisning samt andre muligheter om ønskelig. Funn gjort på dette er at det er få foreldre som gjør dette om ikke barnet har en ekstra tileggsfunksjon som tilsvarer at dette ikke er mulig. Derfor er samfunnet nå basert på at hørselshemmede elever skal og er integrert i den vanlige skolen.

Selv om Cochleaimplantat gir et positivt inntrykk er det likevel utfordringer en lærer skal møte. Dette forteller en audiopedagog spesielt og uttaler det slik:

”Det støttesystemet som er rundt barnet er ikke bestandig like opplærte til å ta i mot elevene i den grad det i noen tilfeller trengs og noen må ta seg av de og hjelpe de også.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Alikevel avslutter informanten slik:

”Selv med utfordringer blir Cochleaimplantat oppfattet som et flott hjelpemiddel som fungerer i den store sammenheng.” (informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Jeg tolker det dit hen at i slike anledninger når dette oppleves er disse utfordringene med på å erfare hva man eventuelt kan gjøre annerledes slik at det blir eller etter hvert kan bli vellykket.

4.2 Tilpassetopplæring og undervisning for elever med Cochleaimplantat

Tilrettelegging og nøye planlegging er grunnlaget for en god undervisningstime. I forkant av dette handler det i første omgang om materielle saker. Funnene i analysen er at klasserommene er utstyrt med tekniske anlegg der mikrofoner, høytalere og slynger er med på å danne et lydsystem som gjør at elevene skal høre og forstå. Det kommer frem at det ikke er ukjent at dette er krevende og at samspillet mellom lærer og elev blir avgjørende. For å få til dette handler det om å plassere eleven/elevene riktig. Jeg blir med dette forklart og jeg siterer:

”Eleven skal sitte så nært lærer og høytalere som overhodet mulig lar seg gjøre. I tillegg til dette bør eleven sitte slik at en har oversikt over de andre elevene i klassen, nettopp for å se på den som snakker. Mikrofonene er med på å skape samtalestruktur i klassen og det har lykket i stor grad” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Når noen skal snakke/tale blir mikrofonene sendt rundt og det kan sammenlignes med en bamse som jeg hadde når jeg gikk på skolen der bamsen ble sendt rundt når noen vil snakke og da kan bare den som har bamsen tale.

Videre funn i analysen på dette er andre eksempler og jeg siterer:

”Lys i fra vinduer kan være et problem og det anbefales derfor at eleven sitter bak dette slik at det ikke oppstår sterkt lys retning lærer. Stolene som elevene sitter på er utstyrt med

tennisballer for å unngå unødvendig støy.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Jeg får forståelse av at audiopedagogene ofte er inne i klasserommene å veileder støydemperstiltak og jeg blir med dette fortalt og jeg siterer:

”Bakgrunnstøy er nemlig ett hovedproblemet for en hørselshemmet elev og i den anledning er audiopedagogene inne å observerer hvilke støy som kan begrenses.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Som et viktig et viktig funn i analysen blir elevene i klassen på forhånd opplært i hvordan anlegget fungerer. Opplæring består av forklaringer i for hold til hvordan elevene skal holde mikrofonen slik at lyden blir riktig fremstilt. For å forsterke dette går mer grundigere inn i forklaringene om hvordan det egentlig fungerer og jeg blir med dette fortalt jeg siterer:

”elevene blir forklart hvordan den Cochleaimplanterete eleven hører og hvordan det egentlig oppfattes.” (Informant 4, kvinne audiopedagog m/lærerutdanning)

Dette er nyttig som klasse og elev å få en forståelse og en åpenhet på hvor vanskelig dette egentlig kan være.

Elevene følger den vanlige ordinære undervisning så fremst de ikke har behov for individuell opplæringsplan (IOP). Det som kommer frem i analysen er at lærerne ofte kan se at elever med cochleaimplantat kan ha behov for ekstra språktrening. I samarbeid med Praktisk pedagogisk tjeneste (PPT) vil det bli gitt artikulasjonstrening. Dette gjøres ved å ta eleven ut av timen og trene artikulasjon en til en med assistent eller lærer. Jeg får alikevel inntrykk av dette ikke har medført noen negative reaksjoner verken fra klassen eller eleven fordi det er og blir en del av hverdagen. Da jeg spør om hvordan den tilpassete opplæringen er lagt opp i forhold til undervisningen får jeg blant annet denne uttalelsen:

”Den tilpassete opplæringen handler i første omgang om metodisk tilrettelegging samt klasseroms tilrettelegging.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Dette blir som jeg har nevnt tidligere i oppgaven da dette handler om det tekniske anlegget og klasseroms tiltak på hvor en skal sitte, lys, lyd og støydemperingstiltak. Når det gjelder undervisningsmetode er det viktig at denne blir så visuell som over hodet mulig. I tillegg handler det om bevisstgjøring og jeg siterer:

”det handler om å bevisstgjøre elevene på hva man skal prate om fordi elever med cochleaimplantat har behov for begrepsforklaring i forkant av undervisningen.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Jeg blir videre fortalt at en hørselhemmet elev vil automatisk konsentrere seg og bruke mer energi på å få med seg hva som skjer i undervisning og dette gjenspeiler seg i denne uttalelsen og jeg siterer:

”en hørselshemmet elev strever mer med å få med seg ting enn en hørende gjør bare ved å høre” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det handler derfor om hvordan man bevist som lærer kan fremme gode former for struktur og undervisningsformer slik at en er sikker på at alle forstår.

Ekstra viktig er det å plassere eleven riktig slik at den har oversikt over de andre elevene i klassen. Dette har med hvordan eleven kan hensiktsmessig ha oversikt over klassen der ette blir forklarer ved denne uttalelsen:

”om den hørselhemmede elven ikke får sett på den som snakker vil det ikke gi rom for mulighet til munnnavlesning noe som er et tilleggshjelpemiddel som barnet bruker til å forstå.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

som et viktig funn i analysen blir ordet visuelt ofte brukt. Dette er fordi det er I undervisning viktig å sette overskrift på hva man skal snakke om og dette kommer det frem i denne uttalelsen jeg siterer:

”Dette er det temaet vi snakker om nå, det andre er vi ferdig med og dette skal vi prate om nå. Cochleaimplanterte elver er språklig svake og det vil ha mye å si for eleven at tema blir bevisstgjort slik at man gir mulighet til å forstå. Etterarbeid av begrepsforklaringer er like viktig for fordi det handler om bevisstgjøring der en skal være sikker på at eleven har forstått.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

I forhold til sitatet over viser det seg at det til tider er vanskelig for eleven selv å spørre om igjen eller si at dette forstår jeg ikke. Derfor blir det viktig at forholdet mellom lærer – elev ikke blir bort glemt i hverdagen. Derfor blir denne uttalelsen i analysen viktig å nevne:

”Om læreren mot formodning ikke skulle bruke anlegget for å gi en beskjed, betyr dette at det ikke er så farlig at eleven ikke får med seg den.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det handler derfor om å bygge opp og bryte usikkerheten som dannes. Jeg vil derfor med dette avslutte det informantene uttalte rundt dette:

”Vær sikker på oppfattelse, ha respekt for eleven og en god tilrettelagt undervisning er og blir nummer en.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Jeg får inntrykk av at bevist og bevisstgjøring er ingen selvfølge og noe audiopedagogene er inne i skolene å veileder i. Når en skal holde en undervisningstime er det viktig å lære seg noen grep som gjør det enklere for elevene å forstå. Det handler om kommunikasjonsformer og hvordan man prater i helhet til klassen og med dette kommer denne uttalt frem og jeg siterer:

”en bør bevist ikke snu seg mot tavla når en skal prate nettopp på grunn av munnavlesning og lyd å gjøre.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Lærerne får bevisstgjørings trening der audiopedagogene er inne i klassen å observer slik at en kan finne ut hva en kan gjøre annerledes eller hva som fungerer i sin helhet. Det handler om alt fra start til slutt av en undervisning.

”Like viktig er det med en veiledningsposisjon der en får belyst og opplyst hvordan man best mulig kan få til en undervisning slik at en kan legge til rette ved å bli mer bevist på en selv som lærer.” (Informant 3, kvinne, lærer)

Også klassen skal ha opplæring i anlegget og hvordan det ellers vil foregå undervisningsmessig som tidligere nevnt. jeg får forståelse av at det er like viktig å forklare elevene hvordan en bevist kan legge til rette for hvordan en selv kan bidra til

gode forhold i klassen. Dette er fordi elevene har spørsmål om hvordan denne eleven egentlig hører. Analysen viser til tiltak som er blitt gjort på dette og jeg siterer:

”audiopedagoger er inne å veileder skoler, lærere og klasser via et audiogram der en ser hvordan denne eleven egentlig hører. Elevene får et innblikk i hvor vanskelig det egentlig kan være for en hørselshemmet elev å følge med, og for mange elever er dette en vekker.”
(Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det viser seg å være nyttig for mange. Det handler derfor om hvordan man sammen som klasse kan godta og akseptere hverandre for den man er. Med gode tilrettelegginger blir det gode undervisningsformer for alle.

Jeg vil derfor avslutte dette ved å nevne et av sitatene som kommer frem i analysen:

”Strukturelle former og oppsummeringer er til fordel for alle.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Har man en tileggsfunksjon vil spesialskoler eller annen tilpasset opplæring gjelde. Jeg ønsker i korte trekk å nevne hvordan dette foregår for dem som velger dette som et alternativ, selv om dette er litt utenfor enn det jeg hovedsakelig skal skrive om. Jeg mener dette er like viktig selv om det blir andre former for undervisning og tilpasset opplæring.

Et av utsagnene blir for klart slik:

”selve undervisningen vil være en til en og datamaskiner, piktogram og tekstprogram er noen av hjelpemidlene som blir brukt. Det blir lagt vekt på tegn til støtte og timeplaner vil visuelt gjennomgås slik at alle skal forstå. Det er generelt få elever i klassene og på skolen og elevene er mer skriftlige enn muntlige.” (Informant 3, kvinne, lærer)

En kontakt bok sendes hjem hverdag slik at man lettere kan ha kontakt med foreldrene og omvendt. Boken blir brukt til å gi beskjeder med men i all hovedfokus skrives dagens foreløp ned slik at man da kan snakke hjemme om hva som har skjedd på skolen. For å forsterke undervisning er lydsystem og stemmeforsterker noen av hjelpemidlene som blir brukt for at elevene skal lytte og forstå. Karlstadmodellen blir også nevnt i korte trekk fordi denne har blitt brukt i mange tilfeller nettopp fordi den har så mange nivå og det blir lagt vekt på setningsoppbygging. Like viktig blir språktester og kommunikasjonsmetoder. Jeg får forståelse av at det handler mer om

en fellesbetegnelse for måten man utvikler seg på. Denne er individuell og dette blir følgelig tatt hensyn til. Jeg reflekterer at målet er å utvikle tale og sosiale ferdigheter slik at man lykkes i en fremtidigsetting.

Helt slutt vil jeg nevne noe vesentlig som kom frem i analysen og jeg siterer:

”det finnes flere typer tekniske anlegg å velge i mellom. I forkant blir det viktig å finne hvilke anlegg som passer best til barnet. Det kan i tillegg være behov for ekstra utstyr som teleslynge og fm anlegg som kan koble direkte til. Dette blir en vurdering av hva som passer best til barnet, hva en ser er mest hensiktsmessig og ikke minst hva barnet har lyst å bruke. Det vil bli vanskelig å få til noe dersom barnet ikke har lyst til å bruke det.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Dette blir det selvsagt tatt hensyn til Hvilke anlegg som fungerer best har jeg ikke gått innpå. Dette vil forbli individuelt men det jeg har funnet er at det er flertall som velger tilrettelagt anlegg/lydsystem, selv om noen også ikke velger dette som alternativ.

4.2.1 Tale og språk

I noen sammenhenger blir tegn til tale brukt for å understreke ord. Dette er for å lette språket og gir konkrete svar på det man skal snakke/snakker om. På spørsmål om dette blir brukt i skolesammenheng får jeg følgende sitat:

”de lærerene som kan tegn til tale, de bruker dette på elevene og i klassen.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Ut i fra dette tolker jeg det dit at ut i fra den store sammenheng blir tegn til tale lite brukt fordi det er fåtall lærere som bruker det og det blir med dette stagnert.

For å følge opp dette svaret får jeg følgende utsagn:

”de foreldre som ønsker tegn til tale for barna sine, bruker dette hjemme og velger den skolen som bruker dette alternativt i undervisning og i klassemiljø.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

For å kunne legge til rette for språk og tale i undervisning blir det foretatt språktester. I første omgang får jeg ett lite inntrykk av at det blir brukt lite tester i utgangspunktet på elevene.

Jeg får allikevel påfølgende svar;

"en generell kartleggings test er med på å finne ut hvor eleven ligger språklig." (Informant 3, kvinne, lærer)

Videre kommer det frem i analysen at Wisch 111 har også forekommet selv om denne er en non verbal test. Sett ut i fra dette blir det like viktig med kartlegging av sosialferdigheter selv om det er språket som er i hovedfokus og det er det som det blir lagt vekt mest på. Jeg får med dette denne uttalelsen:

"Ulike kartleggings tester og andre gjennomføringer blir også gjort av rikshospitalet i Oslo som går på oppgaver nært knyttet tale, lyd, og ellers som har med operasjonen å gjøre." (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

På hvilke tester som blir brukt var det på generell basis mange svar. Raynell, wich og språk 6-16 for å nevne noen. De som vanligvis fortar disse testene er spesialpedagoger, audiopedagoger og av PPT. I tillegg til dette blir det som nevnt oppfølging av rikshospitalet.

Som et hovedfokus blant informantene er når de ser at elevene mestrer og jeg siterer:

"Da vil andre oppgaver og tester gis fordi dem viser resultater. Det handler om oppfølging og god tilrettelagt utvikling." (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

På spørsmål om hvor langt lærene mener elevene har kommet i språkutvikling er dette individuelt. Noen trenger mer tid på å lære enn andre og på generelt grunnlag vil språk og tale være en av de største utfordringer elevene med cochleaimplantat har. En typisk skole hverdag er ganske krevende og ofte bruker de mer energi på å konsentrere seg for å få med seg det som skjer. Det viser seg at missforståelser og konflikter er de tilfeller som hender mest. Derfor er det ekstra viktig at en assistent er med å forklarer situasjoner som skjer for å avklare. Jeg får allikevel inntrykk av at trening og veiledning både i forhold til eleven og læreren er med å styrke talen. Jeg får i henhold til dette, denne uttalelsen:

"det har med hvordan en bevist kan skape gode kommunikasjonsformer som er med å fremme tale. Dette gjelder ikke bare barn med Cochleaimplantat, men det er en fordel og det gjelder alle." (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

På bakgrunn av uttalelsen over tolker jeg dit at gode kommunikasjonsformer med lydssystem som forsterker er med på å danne gode læringsforhold. Selv om det i utgangspunktet er tilpasset den hørselshemmete eleven og det er dem som trenger det mest, får jeg likevel inntrykk av det faller alle elevene til gode.

4.2.2 Foreldre samarbeid og foreldre påvirkning

Når foreldrene velger skoler for sine hørselshemmede barn har man som foreldre ønsker å være ambisiøse for sine barn. Dette har fått betydning på godt og vondt. Det kommer frem ved dette eksemplet med denne uttalelsen:

"det er de foreldre som er mindre engasjerte fordi mange er fornøyd med det tilbudet som blir gitt og ikke krever så mye mer enn det." (Informant 3, kvinne, lærer)

Det betyr der i mot ikke at foreldrene ikke bryr seg mer handler det om at de allerede er fornøyd med som er og tilbys barnet deres. Alikvel er det de foreldre som er mer engasjert og det kommer frem ved dette utsagnet:

"de mest engasjerte foreldre danner gjerne en foreldregruppe og vil gjerne ha en påvirkningskraft i form av hva de ønsker for barnet sitt." (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

I veiledningsposisjon er det brukeren som er i fokus og i dette tilfellet er det foreldrene. (Dette er det i stor grad foreldrene som styrer det hele.) I tillegg til dette har det forekommet situasjoner der foreldre ikke har vært enig i tiltak som har kommet frem ved forslag.

Dette blir sitert slik:

"Det har vært i situasjoner der foreldre ikke har ønsket til rette legging av undervisning og i form av støydempningsiltak eller bruk av det tekniske anlegget." (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Proessen videre basert på erfaringer blir da å notatføre dette, slik en vet hva som blir gjort. Det foreldrene der i mot ikke kan bestemme er de tiltakene skolen gir, individuelt innen for opplæringsloven. Da må praktisk pedagogisk tjeneste (PPT) inn å gjøre et vedtak på dette. Allikevel kommer det frem i undersøkelsen at det er flertall som velger teknisk anlegg og tilrettelegging i skolen. Yters få velger uten.

På spørsmål om hvordan foreldrene ser på det samarbeidet skolen gir tolker jeg det dit at foreldrene har synspunkter og forslag til systemet som skolen gir barnet og det skal dem få lov til å ha. Ett godt samarbeid med foreldrene gir resultatet og det er barnet som skal være i fokus.

Jeg får i forhold til dette denne uttalelsen og jeg siterer:

"selv om det ikke er blitt gjort noen direkte undersøkelser på hvordan foreldrene oppfatter samarbeidet, får man som lærer likevel et positivt bilde på foreldre samarbeidet."

(Informant 4. kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Foreldresamtaler blir ofte lagt opp to til tre ganger i året og utover dette kan det bli flere om det er behov for det. Noen foreldre ønsker mer kontakt og dette blir det tatt hensyn til. Både i form av møter og telefonsamtaler eller tekstmeldinger. Dette viser at både som lærer og foreldre ønsker man det beste for barnet. Ved å ha gode dialoger skaper man åpenhet og fleksibilitet. Slik blir det godt samarbeid av.

4.3 Aktiviteter og sosialisering

Foruten om selve undervisningen er det viktig å legge vekt på sosialisering blant elevene men også for at elevene skal lære seg tale og språk. Hovedfokuset er å starte inkluderingen av alle så tidlig som mulig og dette kommer det tydelig frem i undersøkelsen ved denne uttalelsen:

"for å få til dette blir det viktig med observasjoner på hvordan elevene er i sammenheng med andre for å få til en god tilrettelegging." (Informant 3, kvinne, lærer)

Derfor er det i begynnelsen viktig at en assistent følger med ut i friminuttene slik at man lettere kan forklare situasjoner. Jeg får presisert at det viser seg at i perioder trengs det mer organiserte aktiviteter blant elevene enn i andre perioder. I tillegg til dette kommer det frem i analysen at noen av skolene satser mer på styrte aktiviteter enn andre nettopp fordi dem ønsker mer inkludering av alle og fordi noen av elevene rett å slett trenger mer styrte aktiviteter enn andre.

Dette blir videre forklart ved denne uttalen:

”det viser seg at noen av elevene trenger mer tid på seg og de trenger hjelp til å få forklart situasjoner som skjer ute i friminuttene. Assistenten er da med på å forklare konflikter og er med på å forklarer hva som skjer der og da, for at eleven ikke skal falle helt utenfor”

(Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

For å få en dypere forståelse på dette, blir det satt mer i perspektiv når Dette blir yttligere forklar slikt:

”elever med Cochleaimplantat hører ikke på lang avstand, tempoet er høyt og det har med støy å gjøre.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Som klasse og som enkelt individ blir det like mye lagt vekt på at alle skal forstå. Det skal ligge som fokus å tilfredstille alle så langt det lar seg gjøre. Jeg får inntrykk av at det ikke skal stigmatiseres og at det derfor blir tatt hensyn til alle, dette er på bakgrunn av denne uttalen:

”det som er viktig for en hørende er like viktig for en CI elev og det handler derfor om å lære av hverandre.” (informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Videre i analysen blir jeg forklart at noen av tiltakene som blir gjort på dette er at elevene observerer hverandre og får hjelp til å forstå. Dette begrunnes med denne uttalen:

”Ofte viser det seg at eleven med CI ikke hører alt og det dannes derfor misforståelser. Typisk tegn på dette er at de elevene som har kjent seg litt usikker, har hatt det lett for å ta til seg ting som hører til et helt annet sted.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det oppstår derfor usikkerhet, utfordringer og missforståelse og det blir med dette gitt mye veiledning på utfall i disse situasjonene.

Som et viktig funn i analysen knyttet til dette er hvordan blir denne uttalelsen vesentlig å ha med:

”elevene skal få mulighet til å vær med på konfliktløsning som gir et perspektiv på å bli forstått og forstå. Hørselhemmede elever trenger generelt mer forklaring på hva som foregår men på generell basis trenger hørende elever like mye organiserte aktiviteter som elever med hørselhemming gjør.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Derfor blir organiserte aktiviteter tilrettelagt av lærerne ved behov, ikke bare for eleven med cochleaimplantat men for alle.

For å gi noe konkret på voksenstryte aktiviteter som kom frem i analysen er lekegrupper blant annet et av alternativene som lærerne organiserer. Typiske eksempler er hinderløype, par leker, videoopptak og lek generelt som har rim, og regler i seg. Det handler om bekjentskap på kryss og tvers av skolen og jeg siterer:

”Hensikten er at elevene skal lære seg lekeerfaring” (Informant 3, kvinne, lærer)

Et av de viktige momentene og kriteriene som en felles betegnelse for disse aktivitetene er at alle skal delta. I tillegg til dette blir det organsiert besøk til hverandre innad i skolesammenheng og i undervisning. Dette er rett å slett for å bli bedre kjent med hverandre. Sett ut i fra aktiviteter som forekommer foruten om friminutter blir det med denne uttalelsen nevnt:

”film og skolekino er ekstra hyggetid for å gjøre noe sosialt i sammen for utenom den vanlige leken.” (Informant 2, kvinne, lærer)

Som det kommer frem i undersøkelsen og som jeg referer til, tidligere i oppgaven har elever med Cochleaimplantat større behov for å ha en assistent på seg enn andre hørselshemmede. Dette er fordi det handler om når eleven ble implantert. Det viser seg utviklingsmessig også i lek at de som blir senere operert vil trenge mer hjelp til å trene opp hørsel og trene orientering enn andre som fikk tidlig operasjon. Det blir

derfor gitt litt ekstra hjelp i starten til akkurat dette. På bakgrunn av dette blir det viktig å få med seg denne uttalelsen:

”Det skal nevnes at det ikke gjelder alle men de aller fleste som blir sent implantert. For at elevene skal forstå og bli forstått i sosialsammenheng blir det brukt assistent.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Samarbeid, utveksling, rådgøring og veiledning står høyt blant lærerene. Nettopp for at elevene skal få best mulig utbytte av implantatet og i utvikling av læring.

4.4 Cochleaimplantat i fremtidigsetting: Fordeler og ulemper

På spørsmål om Cochleaimplantat gir et positivt syn også i en fremtidig setting er svaret ganske klart. Mine informanter vil absolutt anbefalle cochleaimplantat videre. Alikevel fører det med seg noen ulemper man er nødt til å ta med seg videre. Samfunnet er basert på at alle hører og det forventes at det skal høres. Lyd er undervurdert og for oss hørende tar vi mye forgitt.

En av informantene utalte dette slik:

”Barn som ikke kan høre får en mulighet med innoperert Cochleaimplantat til å delta i stor samfunnet, på en hel annen måte. Med god tilrettelegging vil cochleaimplantatet være nyttig slik at man kan fungere så normalt som det best mulig går an.” (Informant 3, kvinne, lærer)

Jeg tolker det slik at dette også har med i en fremtidig setting å gjøre fordi cochleaimplantatet er med på å utvikle seg som person.

Jeg velger å begrunne det slik ut i fra denne uttalelsen:

”Cochleaimplantat er et flott hjelpemiddel og skal taes i mot med åpne armer og bør ikke avvises der man ser det fungerer.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Som viktige funn i analysen kommer det frem at man i tillegg til Cochleaimplantatet bør ha et tegnspråk. Hva som blir mest naturlig er individuelt og man velger selv det en har lyst å bruke i sin hverdag. Viktigheten er at man kan gjøre begge deler. Det som kommer frem som et viktig punkt er blant annet denne uttalelsen:

”ofte er de barna som får Cochleaimplantat fra familier med tegnspråklig foreldre, og tegnspråk ligger derfor sentralt i kommunikasjonen.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det gir en mulighet til å gjøre begge deler. Alikvel er det ikke alle som velger tegnspråk på barna sine og dette må respekteres. som et annet eksempel knyttet til dette er at identitet blir et viktig begrep fordi det handler om hvordan man utvikler seg som person. Det vil med andre ord si at identitet vil alltid være en viktig del av deg. Med en dypere forståelse blir jeg forklart dette av en av informantene: ”Med et cochleaimplantat er man halveis.” Det vil si at en har både en hørende del og en ikke hørende del med cochleaimplantat. Ved å bruke tegnspråk kan man i tillegg til implantatet gjøre seg forstått. Om batteriene på cochleaimplantatet dør ut er man helt døv. Derfor blir denne uttalelsen vesentlig:

”Ved å ha en identitet som døv og en som hørende har man litt av de begge gode sidene.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Dette er gode tiltak og et godt utgangspunkt om hørselen skulle dette ut. Jeg tolker det og forstår det dit hen at tegnspråkbruken fungerer som et sikkerhetsnett som kan utnyttes som et kommunikasjonsmiddel om hørsel mot formoding skulle dette ut. Alikevel reflektere jeg at det da forventes at i alle fall lærer rundt eleven kan tegnspråk. Alikvel blir det viktig å nevne at informanten Avslutningsvis hadde denne uttalelsen til hvor viktig det er med tegnspråk ved siden av cochleaimplantatet:

”Ikke alle er like enig i eller deler denne oppfatningen som meg. Det er fordi det handler om miljøet rundt barnet og hva det forventes.” (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det er et vanskelig valg å ta og man gjør det som føles mest naturlig ut. Alikvel anbefaler to av mine informanter at det å gjøre begge deler er fullt mulig og noe som bør gjøres. Når tegnspråk blir en del av hverdagen vil det automatisk bli lettere å ta med seg dette videre. Har man ikke dette fra tidlig start kan en fint lære seg det. Det er aldri for seint og når en først har lært seg det blir det en del av deg og en kan velge å bruke det fritt.

Med Cochleaimplantat er det ikke i alle tilfeller like vellykket og dette har jeg fått inntrykk av hos samtlige av mine informanter. Dette begrunnes med at fokus ligger på når man ble implantert og igjen viser det seg at tidlig operasjon gir en bedre start på utviklingen enn de som blir senere implantert. En av lærerene spesielt har opplevd dette hvor det har vist i flere anledninger og kommer med denne uttalelsen:

”for de som senere ble implantert har det bydd på store utfordringer og disse elevene vil trenge ekstra hjelp og særlig i starten.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Det pekes på hvor viktig det er å starte kommunikasjon så tidlig som mulig fordi utfordringene er mange der sosialferdigheter er blant annet noe av det som ligger til grunn for tale, kommunikasjon og utvikling. Knyttet til dette og som en felles betegnelse kommer det frem i analysen fra mine informanter at det handler om tidlig i gangsetting av tale, språk og kommunikasjon. Men for å få til dette ligger hovedfokuset på en tidlig operasjon og helst før barnet fyller et år. Valg av operasjon er det selvsagt foreldrene som bestemmer.

Ikke alle mine informanter har like gode erfaringer med de hjelpemidlene som blir brukt rundt barnet i skolen. Blant annet har det tatt for lang tid før mikrofoner, slynger og høytalere har tatt plass i klasserommet. Det har vært vanskelig for alle og spesielt eleven med CI. Det har gått utover undervisningen og det kan fort bli avansert for alle parter. Fordelen er at lærerne ser nytten av bruken av det. Det er et støttesystem rundt barnet og det oppfattes positivt.

I henhold til dette blir det viktig med denne uttalelsen:

”Det blir tidlig tatt opp som tema og oppfattelsen er at prosessen kommer fort i gang men selve materiellet tar for lang tid.” (Informant 2, kvinne, lærer)

Alikevel har det kommet forslag til undervisning og ellers på det faglige plan. Det har blitt en god kombinasjon av godt foreldresamarbeid og faglig prestasjoner.

I tilfeller har det vært snakk om Cochleaimplantat i begge ørene gir et bedre resultat har dette vist seg og fungere best.

Det kommer frem i undersøkelsen fra flere av audiopedagogene som jeg har pratet med at dette med to implantater gir bedre resultater enn et.

En av informantene kunne derfor komme med denne uttalelsen:

"Om batteriet mot formodning skulle gå ut på det ene øret har man fortsatt mulighet til å høre med det andre." (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Jeg får inntrykk av og tolker det dit at dette viser seg positivt og ser ut til å fungere, man mister ikke hørselen med det samme og skremselen blir ikke like stor. Fra å høre til og ikke høre kan overgangen være ganske stor. CI i begge ørene gir muligheter til økt hørsel.

Et viktig funn i analysen som omhandler nyere forskning er dette med svømming og bading har vist seg å kommet langt i utviklingen. Svømming og særlig i skolen har vist seg tidligere å bydd på utfordringer i form av begrensinger fordi implantatet ikke kunne bli vått. Derfor vil jeg i den sammenheng skrive en uttalelse en informant gjorde seg om dette:

"Nyere forskning viser nå at bading kan forekomme ved emballasje som dekker til øret." (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Informanten har ikke sett det i praksis men har vært med på utviklingen og vet at mulighetene er der. Dette er fordeler og som er viktig å ta med seg. I tillegg til dette viser analysen at en av fordelene er at veiledning og godt samarbeid med andre instanser gir en god utvikling med rådføring og god informasjon.

Jeg vil derfor med dette avslutte avsnittet med å sitere det en av informantene uttalte til meg som satte ting litt i perspektiv;

"Uten Cochleaimplantat er det ingen hørsel. Alt i alt ligger ulempen på det å ikke høre." (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning)

Fordelen er at man tar det gode med det onde og gir en tilstedeværende mulighet til å utvikle hørsel og tale.

4.5 Økt kompetanse

Selv med mange år av erfaring bak seg ønsker en fortsatt mer kunnskap. Cochleaimplantat er for fullt under utvikling og man ønsker å vite mer. Stadig er det flere som velger Cochleaimplantat og stadig blir det utviklet noe nytt. Det blir derfor viktig å følge dette. Det nye skal erstattes med det gamle og det gamle skal oppdateres. Alikevel blir det viktig å kjenne til utviklingen og være med å påvirke denne. For å øke kompetansen og kunnskapen spurte jeg informantene om hvilke metoder som blir brukt til å etterfølge dette var svarene nokså lik men samtidig ulik. Et av utsagnene på dette er:

”Kurs og foredrag er noen av de alternativene jeg velger å være med på.”
(Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning.)

et annen eksempel som forklarer økt kunnskap er dette utsagnet:

”Videreutdanning og veiledning står veldig sentralt og er veldig ønskelig.” (Informant 4, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning.)

Veiledning blir ofte gjort av audiopedagogene ved skolen der de går inn i klassen å tilrettelegger og veileder lærer spesielt. Ikke alle skolene har dette tilbudet eller velger å gjøre det slik. Jeg får likevel inntrykk av at dette er et tilbud som gir resultater. Samtlige lærere forteller meg at dem seg i mellom ønsker også å utveksle erfaringer, gi hverandre råd og veilede hverandre. Det er enighet om at det er viktig å kjenne til utviklingen og spørsmål som dukker opp. Det blir derfor viktig å holde seg oppdatert da det er snakk om kontinuerlig oppfølging.

Hvor står vi og hva gjør vi videre er spørsmål foreldre, barna selv og andre instanser ønsker svar på. For å kunne gi råd og veiledning bør man kjenne til kunnskap og bør med dette derfor være oppdatert og kjenne til utvikling for å øke dette.

Rikshospitalet i Oslo er den instansen som utfører operasjoner av Cochleaimplantat og det blir gjennomført tester som barnet må igjennom. Mange av skolene samarbeider og blir fulgt opp av Rikshospitalet i Oslo. Det forekommer møter og det blir foretatt hørselstester på eleven om ønskelig. De sitter med masse kunnskap og

videreformidler gjerne informasjon. Alikevel er skolene utstyrt med brosjyrer og informasjon om det vil være behov og ønsker for det.

Som et viktig funn i analysen kommer det frem fra mine informanter at de velger bevist å stille til intervju når de ser viktigheten av det. De kan fortelle meg at de vil videreformidle sin kunnskap og være til informasjon.

Jeg får med dette blant annet denne uttalelsen:

"hørselsektoren er stor men brukerne er liten og spesielt Cochleaimplantat." (Informant 5, kvinne, audiopedagog m/lærerutdanning.)

Ved å stille opp som informanter ønsker de å øke kunnskap så flere får kjennskap til det.

Nyere forskning er med på å utvikle kunnskap. Det er flere som jeg har snakket med under intervjuprosessen som velger med bevissthet å skrive en masteroppgave rundt emne. Nettopp fordi man ønsker å følge utviklingen av det som skjer og vil skje.

Jeg vil derfor avslutte dette avsnittet med å sitere følgende utsagn:

"Økt kunnskap gir veien videre." (Informant 3, kvinne, lærer)

Kapitel 5 Avsluttning

Jeg vil drøfte funnene og knytte dette opp mot teori og egen forståelse samt refleksjoner. På bakgrunn av problemstilling og forskningsspørsmål vil jeg videre i oppgaven presentere konklusjoner gjort i analysen og en avsluttning vil etterfølge dette. Men nå vil jeg drøfte som en viktig del av analysen.

5.1 Drøftinger

Hvordan man går frem som lærer å forklarer de andre elevene at det nå skal begynne en elev med cochleaimplantat i klassen kan være for mange svært vanskelig. Som det hevdes er audiopedagogene inne å forteller elevene den sensitive informasjonen om det er behov for det. En informasjonstime med elevene er med å legge til rette for

gode forhold i klassen. Jeg reflekterer over uttalelsen om at elevene ved åpenhet får tilknytting til dette tidlig og gjerne av eleven selv, blir dette en del av hverdagen. Like viktig blir det å respektere eleven om den ikke ønsker å fortelle dette selv. Dersom det kommer reaksjoner og spørsmål fra elevene kan dette på den ene siden være noe som fremvirker den åpenheten som det ønskes. På den andre siden er elevene fornøyd så lenge de får svar på det de lurer på blir dette lettere godtatt. Derfor blir det viktig å skape gode forutsetninger for de situasjoner som forekommer.

Selv med mange forberedelser både i forkant og etter undervisning viser funnene i analysen at lydsystemet er med på å danne klassemiljø og gode læringsutbytter. Det gir en annerledes klasseromsfølelse og struktur som gir gode samtaler og undervisningsmetodikk med lydforhold. På den ene siden vil dette komme eleven med cochleaimplantat til gode. På den andre siden vil jeg snu perspektivet til de elevene som har en større læringskurve om dette blir like godt fulgt opp slik at også dette blir tatt hensyn til. Selv om det er eleven med cochleaimplantat som er i fokus får jeg likevel inntrykk av at dette faller alle elevene til gode.

Åpenhet blir et viktig begrep og ligger til grunn for hvordan skolen som system gir ut informasjon om at det skal begynne en elev med cochleaimplantat i klassen og fremgangsmåten av dette er interessant.. I første omgang handler det om å fortelle de andre foreldrene åpent om forhistorie til eleven. I hvilken grad av informasjon som burde gis er det opp til foreldrene å bestemme. Dersom litt informasjon er med på å legge til rette for at en sammen som skole får et godt forhold til det kan det hevdes at dette vil styrke skolens samhold. Dette er med tanke på den uttalelsen som ble gjort der en kan snakke om det hjemme om det er noe barna lurer på. Derfor er dette gode tiltak. Like viktig blir det at foreldrene selv får prøve ut anlegget på foreldremøtene og at foreldrene kan stille spørsmål om det er noe de lurer på. Med dette blir det viktig å belyse uttalelsen om at lærere opplever de klasser hvor anlegget brukes er de klassene med mest ro. På den ene siden er dette noe foreldrene er med på å erfare selv, der hensikten er å danne et godt forhold til det. På den andre siden er dette en påvirkningsfaktor der foreldrene danner sine egne meninger og kan følgelig få ulike svar og erfaringer. Derfor kan dette gå begge veier men tilsynelatende i en positiv retning.

Et uventende funn som kom frem i analysen var foreldrenes oppfatning av det å få et barn med hørselhemming. I utgangspunktet var jeg interessert i hvordan foreldrene opplevde det systemet som skolen gir barna deres. Kan det hevdes at mine spørsmål førte til følsomheten ved det å få et hørselhemmet barn har jeg med dette største respekt og forståelse for den dette gjelder fordi det handler om veien videre i en fremtidig setting. Det er ingen tvil om at valg av operasjon er vanskelig, desto mer viktig blir det å ha forståelse for de som velger det og respekt for de som ikke ønsker det. Som jeg skriver innledningsvis i oppgaven fikk barn nummer fem hundre i 2012 cochleaimplantert i Norge. Denne informasjonen sier meg hvor langt vi er kommet men likevel hvor mye mer en egentlig trenger å vite. I utviklingsperspektiv er nyere forskning med på å utveksle kunnskap, der foreldre kan se hvilke retning dette medfører og hvilken informasjon de trenger å vite. Mulig dette kan lette situasjonen slik at temaet og de valgene som en eventuelt tar eller vil ta hjelper situasjonen. Hensikten er til det beste.

Slik som jeg forstår det er den tilpassedeopplæring som gis elevene en metodisk tilrettelegging. Denne er med på å tilrettelegge for elven slik at lyd, lys og plassering blir riktig. I tillegg til dette blir samspillet mellom lærer og elev viktig for å få til en god undervisningstime. Dette kan sammenlignes med det Irene Johansson har utviklet igjennom Karlstadmodellen. Dette er fordi modellen fokuserer på den kommunikasjonen som allerede er tilstede mellom barnet og den voksne. Det vil med andre ord si at det er den voksne som er veilederen for utvikling av ny kunnskap basert på barnets utviklingspotensial. For å lette dette er audiopedagogene inne i klasserommene å veileder dette som en viktig del av den metodiske tilretteleggingen. Selv om cochleaimplantat fremvises som positivt er det likevel utfordringer og hensyn en bør ta. Det handler om bevisstgjøring av lærere spesielt men også for elevene blir dette vesentlig. For å få til dette handler det om i første omgang å planlegge, lage gode rutiner og enighet i klassen. I tillegg til dette mener jeg det er gode tiltak ved å fortelle og eventuelt vise hvordan elven med cochleaimplantat egentlig hører og hvor vanskelig dette kan være. Jeg mener at sammen som klassen både på godt og vondt danner en forståelse for hvordan en sammen ønsker å ha det. Dette danner gode holdninger også i fremtiden.

En annen type form for kommunikasjonsmiddel er tegn til tale. For å lette kommunikasjonen ved å understreke ord er tegn til tale noe som ofte blir brukt i ulike sammenhenger. Alikvel fikk jeg inntrykk av at dette var noe av det som ble lite brukt fordi det er få lærere som kan det. Jeg reflekterer at dette kan ha en sammenheng med valg av tegnspråk. Har man tegnspråk i sin hverdag vil ikke tegn til tale være noe alternativ. Dersom tegn til tale kan lette noe av hverdagen til de som ikke velger tegnspråk eller tegnspråklig undervisning kan det hevedes at dette er med på å styrke talen. Derfor burde flere lærere fått tilbud om tegn til tale eller tegnspråk kurs. Like viktig blir det å kartlegge de sosialferdighetene barnet har da språk og sosiale sammenkomster er nært knyttet hverandre. Når dette blir nevnt handler det om mestring. I de tilfeller der lærerne ser at eleven oppnår resultater vil andre oppgaver gis. Dette sammenligner jeg med det Vygotski omtaler i sin næreste utviklingszone som jeg beskriver i teori delen. Det er i det næreste utviklingszone han legger vekt på den avstanden det er mellom de ferdighetene barnet allerede kan og ikke kan men med litt hjelp og veiledning fra en voksen vil barnet tilegne seg kunnskap og ferdigheter. Her ligger det funksjoner som barnet ikke kan enda, men som en er i ferd med å lære. Det er her potensialet ligger for ny utvikling.⁴⁹ Det handler om det barnet kan i dag, med litt hjelp kan få til alene i morgen. Dette er gode forutsetninger for eleven i utvikling.

Foreldre ønsker i stor grad en påvirkningskraft av hva de ønsker for barna sine. Likevel er det de som alt er fornøyd med det som allerede fungerer og ønsker ikke stort mer enn det. Min forståelse rundt dette er ikke fordi foreldrene bryr seg mindre, mer handler det om behovet for å stole på at det systemet som er rundt barnet fungerer. Jeg reflekterer over at dette kan ha en sammenheng med det jeg var inne på tidligere i oppgaven der det for noen av foreldrene kan være et vanskelig og sensitiv tema å snakke om. Derfor så ønsker de innflytelse bare i en mindre grad. Når foreldrene velger skoler er nok dette vanskelig med hensyn til hjemmeskole der barnet har en tilhørighet til. På den ene siden er cochleaimplantat enda litt lite utbredt og derfor lite informasjon. På den andre siden kan ikke skolene i utgangspunktet si nei og skolene tar i mot barna fordi det er blitt slik at alle skal inkluderes i samfunnet og i skolemiljø.

⁴⁹ Leif Askland og Svein O. Satøen *Å høyre til* 1.utg. 2000. s. 246.

Hvis dette er med på å skape gode erfaringer kan det hevdes slik at dette kan bli gode forutsetninger for andre skoler også. Valgene er det foreldrene som tar.

Enkelte skoler satser mer på inkludering av elevene enn andre. Dette begrunnes med at det i perioder trengs mer styrte aktiviteter. Alt i alt kommer vel dette alle elevene til gode selv om det er eleven med cochleaimplantat som trenger det mest. Som innfallsvinkel til dette mener jeg at organiserte aktiviteter er med på å danne lekeerfaringer som også ligger til grunn for utvikling av tale. Alikvel vil målet være at eleven skal klare seg mest mulig selvstendig i lek. En pådrivningsfaktor er at eleven selv er med å løse konflikter slik det blir utalt i et av sitatene der dette skal komme til gode for eleven. Det kan bli vanskelig med støydempingstiltak i friminutter og ser det lite hensiktsmessig. Derfor mener jeg at observasjoner av hverandre som det vises til er med på å danne en viss forståelse for hvordan en kan tilegne seg sosialferdigheter.

Cochleaimplantat er med på å utvikle erfaringer der en ser hva som fungerer og hva som eventuelt kan gjøres annerledes. Jeg får inntrykk av at cochleaimplantat er et flott hjelpemiddel som i sin helhet fungerer selv med de utfordringer en møter. Jeg vil referere til den uttalelsen som ble gjort på bakgrunn av tegnspråk der denne sier noe om identitet og at dette hører sammen. Når lærer anbefaler dette reflekterer jeg at det da må det være en forutsetning at de rundt barnet kan dette. Fordelen slik jeg ser det er tegnspråk et kommunikasjonsmiddel som kan brukes ved eventuelt tap av hørsel. Om batteriet på cochleaimplantet skulle dette ut kan en med tegnspråk gjøre seg forstått.

Som et viktig funn i analysen vil cochleaimplantat være avhengig av når man blir implantert. Det viser seg utviklingsmessig at de som tidligere blir implantert har bedre forutsetninger enn de som senere ble implantert. Det anbefales derfor operasjon før fylte ett år. Slik som jeg ser det, er det ikke negativt at elevene blir senere implantert fordi utgangspunktet er den samme, det tar bare litt lenger tid.

Det er nok ingen tilfeldighet at en ønsker videreutdanning og gjerne i form av en masteroppgave som analysen viser. Cochleaimplantat er hele tiden under utvikling og med dette blir det viktig å følge denne. Det er nok ingen dum ide å etterutdanne seg,

spesielt når det handler om hvordan en kan være med å påvirke cochleaimplantat i en positiv retning, slik at flere får kunnskap til det. Jeg reflekter rundt lærenes ønsker om å veilede hverandre der de utveksler råd og erfaringer fordi man ønsker å vite mer om hvordan man kan gå veien videre. Derfor kan etterutdanning være med på å styrke kompetansen blant lærerene ved skolen. I en stor gruppe som hørselsektoren i utgangspunktet er, blir cochleaimplantat en liten bit av denne. Med gode samarbeidspartnere er også dette med på å utveksle erfaring samt utvikling av kunnskap.

5.2 Konklusjoner

Samfunnet er basert på at alle skal høre og det forventes at det skal høres. Utfordringer hørselhemmede møter daglig er ting vi andre tar for gitt. Det handler om hvordan man bevisst kan finne løsninger som gjør hverdagen noe enklere. I første omgang handler det om valg av operasjon. Jeg ønsker å belyse cochleaimplantat som et positivt tilbud til de som ønsker det. Dette er fordi det viser seg at det er flere som benytter seg av implantatet enn de som ikke gjør det. Jeg ønsker det velkommen men har allikevel respekt for de som ikke velger det.

På bakgrunn av analysen ser jeg positivt på cochleaimplantat selv om det fører med seg noen ulemper man er nødt til å ta med seg videre. Jeg velger å strekke det dit at cochleaimplantat er en mulighet til å oppfatte hørsel og tale uavhengig av når man blir implantert. Det viser seg at tidlig operasjon gir bedre resultater og det er absolutt det man skal ta utgangspunktet i. Men som en felles betegnelse er cochleaimplantat et viktig valg å ta selv om det viser utviklingsmessig at senere operasjon vil gi større utfordringer. Derfor vil jeg konkludere med at det gir det samme utgangspunkt, det vil bare ta litt lenger tid.

Det systemet som er rundt barnet er med på å påvirke all opplæring barnet får og skal få. Undervisningen er lagt opp slik at den blir så visuell som mulig.

Begrepsforklaringer og etter arbeid er viktige faktorer som spiller inn for om eleven har forstått eller ikke. Det må gi rom for munnnavlesning slik at eleven kan lese på lepper som er et tilleggshjelpemiddel eleven bruker. Støydempningstiltak er med på å lette bakgrunnstøy som er deres største utfordring. Et teknisk anlegg basert på

høytalere, teleslynge, fm anlegg, og mikrofoner er med på å legge til rette for god undervisning. Det tekniske anlegget er med på å strukturere klassene samt gode samtalereguleringer og oppfatninger. Slik jeg ser det er dette en fordel for alle. På bakgrunn av dette vil elevene bli en sammensatt klasse på godt og vondt fordi ingen er med på å kritisere det. På bakgrunn av den informasjonen elevene får er denne med på å påvirke forståelsen. Dette skaper gode holdninger og inkludering også i fremtiden.

Selv om cochleaimplantatet gir et positivt bilde er det likevel behov for begrensninger. Dette er i form av hva en eventuelt kan gjøre anderledes. Men like viktig blir det å se på hva som fungerer. Det viser seg at elever med hørselshemming trenger ekstra hjelp å særlig i starten og assistenter er med på å lette situasjoner. I tillegg kan det være behov for artikulasjonstrening. Dette er med på å styrke talen. Om eleven blir tatt ut av klassen for å trene på dette, vil ikke dette ha noe påvirkning fordi det blir en del av deg som person og klasse. Likevel blir det behov for bevisstgjørings trening av alle. Dette har med hvordan vi skal snakke, gestikulerer, lys og lyd. Derfor passer det så godt å bytte ut tilpasset opplæring med metodisk tilrettelegging.

Et uventende og viktig funn i analysen er at tegnspråk og identitet hører godt sammen. Det oppfordres til å gjøre begge deler. Tegnspråk er med på å utvikle flere typer former for kommunikasjonsmiddel. Like viktig blir det å tilhøre en gruppe hørende og en ikke hørende. Dette er for å ha litt av de begge gode sidene. Velger man en tegnspråklig undervisning vil dette være med på bruke det til vanlig i hverdagen og hjemme slik det blir presisert. Har man ikke tegnspråk kan man fint lære seg det. Fordelen er at man kan bruke dette fritt i tillegg til at det gir rom for kommunikasjon om batteriet på cochleaimplantatet skulle dette ut. Forutsetningen er at noen rundt deg kan det. Det gir i uante mengder fordeler å ta med seg videre.

Den informasjonen foreldrene får er med på å utvikle forståelse. Denne er med på å øke kunnskap og videreformidle dette slik at flere får kjennskap til det. Målet er at flest skal få den informasjonen som trengs for eventuelt videre valg. Det skal vites at det er en mulighet som fungerer. Alikevel blir det viktig å få kjennskap til det som byr på utfordringer. Alt det som er rundt barnet skal belyses slik at man ser fordeler og ulemper før man eventuelt tar et valg. Med et godt samarbeid med andre instanser

som blant annet Rikshospitalet i Oslo er dette med på å utvikle kunnskap og tilgang til informasjon som man trenger å vite. Derfor blir viktigheten at utviklingen sprer seg slik at flest mulig får denne informasjonen. Helt til slutt vil jeg nevne at uten cochleaimplantat gir det heller ingen hørsel. Ulempen ligger på det å ikke høre. Opplæringen som gis og det støtte systemet som er rundt barnet gir en mulighet til å oppfatte hørsel og tale med cochleaimplantat.

5.3 Avsluttning

Da jeg startet dette prosjektet var målet ganske klart: Jeg ville vite mer. Man tar noe man vet litt om og bruker dette til å videreformidle kunnskap. Jeg ønsket mer viten hos andre for å videreformidle dette. Det handler selvfølgelig også om at jeg synes mitt tema er interessant og ønsket dette for andre lesere også. For meg ble delaktighet et begrep noe jeg skulle erfare masse av. Min intensjon for oppgaven var at den skulle være til inspirasjon, informasjon og ikke minst fri avnyttelse, spesielt når jeg fikk oppleve viktigheten av det. For å kunne få til et slikt prosjekt er man selvsagt avhengig av informanter. Dette skulle vise seg å være vanskeligere enn jeg hadde trodd. Man danner seg et bilde og et inntrykk om hvordan man ønsker at det skal bli. Slik blir det veldig sjeldent og jeg er neppe alene om å erfare dette. Med mitt tema, mine spørsmål og særlig den delen der jeg har lagt vekt på cochleaimplantat har innhenting av informanter vært begrenset fordi gruppen informanter har vært for liten. De som blir involvert i et slike prosjekt får nok. De får liten kapasitet til å puste før det braker løst med nytt prosjekt. Det blir rett å slett for stor arbeidsbelastning fordi etterspørselen er for mange. Jeg har stor respekt og forståelse for de som ikke har anledning eller rett å slett ikke ønsker å delta. Alikevel får jeg erfare at de som ønsker å stille som informant ser viktigheten av det. De ønsker å sette temaet og problematikken ut i verden slik at andre oppdager hva en har mulighet til.

Jeg vil derfor avslutte denne oppgaven med å svare på det jeg skriver innledningsvis i oppgaven: Cochleaimplantat er en ny start med nye muligheter selv med de utfordringer det kan medføre. Den opplæringen barnet får av lærerne i form av metodisk tilrettelegging i skolen er tilpasset den enkelte eleven som gir utvikling til en fremtidig setting.

Litteraturliste:

Askland Leif og Svein Ole Sataøen. **Å høre til** 1.utgave Gyldendal Akademiske 2000.

Befring Edvard **Forskningsmetode med etikk og statistikk** Oslo: Samlaget. 2007

Befring Edvard og Tangen Reidun **Spesialpedagogikk** 3. utgave Oslo: Cappelen akademisk forlag. 2004.

Bixo Henriette **Hørselsboken** Ung og hørselshemmet – hva behøver man å vite?

Bergen: Designertrykkeriet 2004

Dalen, Monica. **Intervju som forskningsmetode: en kvalitativ tilnærming.** Oslo:

Universitetsforlaget 2004

Dalen Monica **Så langt det er mulig og faglig forsvarlig, Inkludering av elever med spesielle behov i grunnskolen** 4. utg Gyldendal akademiske 2006

Eck Rakstang Oddrun og Rognhaug Berit **Spesialpedagogikk i førskolealder** 4. opplag Tano 2003

Espenakk Unni **Språkveilederen** Bredtvet kompetansesenter. 2007

Fjose Inger Anita **Et hørende liv med Cochlea implantat, trening, læring og endring: brukererfaring til nytte og inspirasjon** Lier: Modellforsøket Resonare, Briskeby skole og kompetansesenter 2005

Fuglseth Kåre og Skogen Kjell **Masteroppgaven i pedagogikk og spesialpedagogikk** Oslo: Cappelen akademisk. 2006.

Holtermann Merete og Arnøy Silje **Doctor's og patients delay ved diagnostisering, opplæring og døvfødte barn?: En studie av veien frem til cochleaimplantat-operasjon** Universitetet i Oslo, 2007

Horn Erna **Spesialpedagogikk** 3. utgave 2003 Oslo: Cappelen akademisk forlag.

Imsen Gunn **Elevenes verden: innføring i pedagogisk psykologi** 3. utgave Tano Aschehoug. 1998.

Johansson Iren **Utbygd grammatikk språktrening: enlig karlstadmoddellen** Hatten forlag 2006

Kvale Steinar **Det kvalitative forskningsintervju** Gyldendal Akademisk 2006.

Kvello Øyvind **Barnas barnehage barn i utvikling** 1. utgave Oslo: Gyldendal Akademisk 2010

Rygvold Anne-Lise og Terje Ogden (red) **Innføring i spesialpedagogikk** 4. Utg Gyldendal akademiske 2008

Skogen, Kjell **Innovasjon i skolen : kvalitetsutvikling og kompetanseheving.** Oslo. Universitetsforlaget 2004

Wie Bø Ona **Kan døve bli hørende? En kartlegging av de hundre første barna med CI i Norge.** Oslo: Unipub AS 2005.

Kilder:

<http://www.cochleaklubben.no/index.php?sideID=47> (Funnet 12/11-2010)

http://www.deafnet.no/nor/forsiden/erf_database/doeve_og_doevhet_generelt
(Funnet 3/5-2011. KL 09.00)

http://www.deafnet.no/nor/forsiden/erf_database/ci_og_doeve_barn

<http://downsnett.komsa.no/KARLSTADMODELLEN.htm> (Funnet 2/5-2011 kl 23.00.)

http://www.skolenettet.no/moduler/templates/Module_Article.aspx?id=70504&eplanguage=NO (Funnet 2/5-2011 kl 23.30)

www.oslo-universitetssykehus.no/aktuelt/nyheter/sider/500-barn-med-cochleaimplantat.aspz (Funnet 28/5-2013 kl 14.00)

Vedlegg:

1. Informasjonsbrev.
2. Intervjuguide.
3. Godkjenning fra norsk samfunnsvitenskaplige datatjenste (NSD.)
4. Caseprotokoll.

Informasjonsbrev vedrørende informanter.

Mitt navn er Cilje Smerud. Jeg går på mitt andre år på masterstudie i spesialpedagogikk ved Universitetet i Bodø. I den forbindelse skal jeg i år 2013 skrive en masteroppgave som omfatter i sin store helhet forskning, der jeg har lagt vekt på intervju. Min oppgave omhandler i dette tilfellet tilpassetopplæring og hørselsproblematikk med vekt på Cochlea implantat på mellom trinnet. Ut i fra dette er min tanke knyttet rundt elever med Cochlea implantat i ordinære klasser da flere velger dette som alternativ.

Min bakgrunn består av tre årlig utdanning med bachelor grad i spesialpedagogikk med samspill og samspillsvansker som hovedoppgave. Fra tidligere har jeg skrevet en noe større oppgave knyttet til barn med Cochlea implantat. Dette gjorde jeg da jeg for noen år tilbake var i praksis på en skole for hørselshemmede barn. Dette fanget min interesse og ønsker derfor med dette ta et større steg og skrive en masteroppgave rundt emne.

For å få gjennomført studiet er jeg avhengig av å få kontakt med personer/informanter som jobber rundt emne. Jeg er særlig ute etter lærere, da mine spørsmål er retta rundt elevenes tilpasset opplæring. Jeg håper Dere er villig til å hjelpe meg med å få gjennomførte dette.

Jeg har tatt for meg den kvalitative forskningsmetoden der semistrukturert intervju er valgt som metode til å innhente data til min oppgave. Jeg har på forhånd laget meg en intervjuguide som jeg ut i fra min problemstilling har laget spørsmål ut i fra. Dette kan jeg selvsagt sende til Dere om det er ønskelig. Opplysninger som vil bli gitt ut i fra intervju vil bli analysert og presentert i oppgaven. Med taushetsplikt vil jeg ikke nevne navn som kan krenke noen eller noe på noen som helst måte. Det samme gjelder navn på skoler. Det skal ikke bli gjenkjent og det vil derfor forbli anonymisert. For å styrke datainnsamlingen vil jeg foreta meg tekniske hjelpemidler som diktafon og loggbok. Jeg tar selvfølgelig forbehold om at informantene selv må ønske og ha lyst til å bli intervjuet på lydbånd, dette er ingen tvang. Informantene skal selv få se loggboken og høre lydopptaket etter ent intervju. Da tiden renner fort ut og det kan bli vanskelig å la seg gjøre med personlig intervju, kan vi godt ta et telefonintervju om

dette blir lettere for både dere og meg. Jeg ønsker derfor med mine intervju å legge vekt på tilpasset opplæring, skolen som system og språkutvikling for å nevne noe. Intervjuene vil være samtalepreget og vil vare i ca 20min.

Skulle noe være uklart eller spørsmål dukke opp er det bare å kontakte meg på e-post ciljesmerud@hotmail.com eller per telefon på 97598752.

Jeg håper på snarlig svar.

På forhånd takk for hjelpen.

Med vennlig hilsen

Cilje Smerud.

Intervjuguide:

Spørsmål til intervju med problemstilling som utgangspunkt;

Problemstilling: Hvordan kan lærerne tilpasse opplæringen for elever med Cochleaimplantat på mellomtrinnet?

Hvor lenge har du jobbet her som lærer og hvilke utdanning har du i bakgrunn?

Underspørsmål;

Hvor mange elever går det på skolen samt fordelt per klasse?

Hvor mange lærere jobber det i klassen?

Hvordan samarbeider dere lærere dere i mellom rundt barnet?

Hva viste du om hørselshemming/CI før eleven begynte i klassen?

Underspørsmål;

Ønsker du økt kompetanse rundt emne og hvor søker du dette?

Hvordan går du frem som lærer og forklarer elevene om at de får et barn med CI i klassen?

Underspørsmål;

(Hvordan ser en typisk "normal" dag ut for et barn med CI – skolemessig -?)

Hvordan mener du barna opplever sin hverdag?

Hvordan tar skolen i mot et barn med CI?

Underspørsmål;

Hvordan organiserer skolen som system ved å gi ut informasjon til foreldre om at det skal begynne barn med CI i klassen og på skolen?

Hvordan blir undervisningen lagt opp i forhold deres nedsatte hørsel?

Underspørsmål;

Hvilke hjelpemidler blir brukt rundt barnet på skolen?

Hvordan er den tilpasset opplæringen som barnet har lagt opp?

Hvilken oppfølging får barn med CI?

Hvilke metoder blir brukt til å til rette leggespråkutvikling i undervisningen?

Underspørsmål;

Hvor langt mener du barna har kommet i henhold til språkutviklingen?

Har det blitt foretatt noen språktester på barnet? I så fall hvilke?

Underspørsmål;

Hvilke tiltak har da blitt satt inn i forhold til disse testene?

Blir det lagt vekt på tegn – til – tale/ tegnespråk?

For utenom selve undervisningen, hvilke aktiviteter blir lagt opp i forhold til organisering av frimenuttene på det sosiale plan?

Hvordan mener du foreldrene ser på det systemet som er å tilbys Deres barn?

Underspørsmål;

Hvilket samarbeid har dere med foreldrene og hvordan er foreldermøtene lagt opp?

Har foreldrene forslag/synspunkter/ til barnets skolegang/undervisning?

Føler du at det støttesystemet som er rundt barna er til stor nytte i en fremtidig setting?

- Eventuelt hva er fordelene og ulempene?

Takk for intervjuet og for tiden du har satt av til dette intervjuet.

Det er til stor inspirasjon og hjelp til min oppgave.

- Tar forbehold om ”nye” spørsmål underveis i intervjuprosessen og at lydbånd vil være til stedet for akkurat dette.

Anne Marit Valle
Profesjonshøgskolen
Universitetet i Nordland
Postboks 1490
8049 BODØ

Vår dato: 23.02.2012

Vår ref:29544 / 3 / PB

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 25.01.2012. Meldingen gjelder prosjektet:

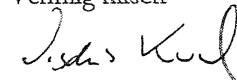
29544	<i>Hvordan kan skolen tilpasse opplæringen for elver med CI?</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Universitetet i Nordland, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Anne Marit Valle</i>
Student	<i>Cilje Smerud</i>

Etter gjennomgang av opplysninger gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon, finner vi at prosjektet ikke medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt etter personopplysningslovens §§ 31 og 33.

Dersom prosjektopplegget endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for vår vurdering, skal prosjektet meldes på nytt. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html.

Vedlagt følger vår begrunnelse for hvorfor prosjektet ikke er meldepliktig.

Vennlig hilsen

Vidis Namtvedt Kvalheim

Pernilla Bollman

Kontaktperson: Pernilla Bollman tlf: 55 58 24 10
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopi: Cilje Smerud, Brunasvei 25, 1281 OSLO

Case- protokoll;

Prosjektoversikt.	Prosedyrer og informasjonskilder.	Spørsmål	Analyseplan.
<p>Hensikt: Utvide de erfaringene man allerede har. Ved forskning vil mitt tema skape kunnskap som forhåpentligvis ikke bare for meg vil bli interessant men for andre lesere også. Det handler om videreformidling, delaktighet og kunnskap som gir meg den viten om noe jeg er interessert i.</p>	<p>Praktiske gjøremål; Mine informanter skal bestå av lærere. Jeg har valgt å følge en og samme tråd, der jeg valgt skolen som alternativ. Og ut i fra min problemstilling har jeg kun valgt lærere På forhånd har jeg bestemt meg for Fem informanter. Tidspunkt for Intervjuene og rekkefølgen vil bli avgjort når det passer for begge parter.</p> <p>Jeg har investert i en lydbåndopptaker og den vil brukt mot at informantene selv ønsker det.</p>	<p>Hvordan undervisning er lagt opp i forhold til språkutvikling og har de eventuelt tilpasset opplæring?</p> <p>Hva sier tidligere forskning om dette tema?</p> <p>Vil opplæringslova bli brukt og i så fall har de tilpasset opplæring? (IOP)</p> <p>Vil det være andre innfallsvinkler som kan påvirke min problemstilling.</p>	<p>Analyse metoder; Ulike metoder som kan belyse analysen i oppgaven kan være mange. Hva som er riktig for en og hvilken metode man skal ta i bruk, handler det om å sette seg grundig inn i de ulike analyse metodene. Jeg har valgt å se på Steinar Kvaales syn på analysen, der han tar for seg seks trinn i analysen.</p> <p>Jeg har også sett på Gisle Johansen sin beskrivelse av analysen og resultatet i boka master i spesialpedagogikk, der han tar for seg</p>
<p>Mål: Formålet er se hvordan deres undervisning er lagt opp i forhold til "normalskolen" og klasse.</p>	<p>Skriftlige kilder; Jeg har mye informasjon og kilder fra tidligere oppgaver om tema. Disse vil bli brukt. Søkt andre masteroppgaver om samme tema og har funnet en del kilder som passer min oppgave godt. Nyere</p>		<p>Analysen; Det som skal styre analysen er forskningsspørsmål ut i fra et forhåndbestemt intervjuguide. Det vil med andre ord si at jeg har valgt et semistruktert intervju med følge av min</p>

	<p>forskning og bruk av internett kilder vil forekomme i min oppgave. Litteraturen om emne er mye på engelsk og dette har blitt funnet ut ved ask søk og av tidligere oppgaver.</p>		<p>problemstilling. Mine intervju spørsmål er laget på grunnlag av tema rundt problemstillingen.</p> <p>Ut i fra min valgte teori og problemstilling, skal jeg komme frem til en konklusjon som skal gi meg data om noe jeg er interessert i og som forhåpentligvis vil for andre også bli interessant.</p> <p>Min problemstilling skal følge meg hele veien frem til resultatet.</p> <p>Analysen vil derfor bestå av mine informaners erfaringer, refleksjoner, utdanning og kunnskap. På bakgrunn av dette vil jeg kunne formidle dette på en etisk god måte i min oppgave. Man setter gjerne teori opp mot praksis mine refleksjoner rundt</p>
<p>Forventinger/Visjoner; Større spekter rundt oppgaven og økt forståelse og mer kunnskap rundt emne. skape et spekter som gjør at foreldre ser hvilke muligheter barnet har til å</p>			

utvikle seg språk og kunnskaper på skolen			
<i>En mer og fyldigere prosjektbeskrivelse er skrevet med videre informasjon i en metodologi oppgave.</i>			

Utkast til rapport;

I og med at jeg hadde en del informasjon og kilder i fra før ble dette starten på utkastet til oppgaven. Det handlet om å sortere ut de kildene jeg så jeg fikk brukt. Deretter satte jeg i hop en innholdsfortegnelse/disposisjonsforlag av jeg ville ha med meg i oppgaven. Ved denne fremgangsmåten fant jeg ut hva som skulle være hovedfokuset for oppgaven og i oppgaven. Jeg kalte mitt utkast til masteroppgaven for; En begynnelse på masterprosjekt. Skriveprosessen var derfor i gang og jeg kunne starte oppgaven med et godt utgangspunkt.

(Jeg har ikke tatt med hele utkastet til rapporten her).